

Gepubliceerd op:

Deur Christus Alleen

Homepage van dr. A.H. Bogaards

www.enigstetroos.org

De

Dwaasheid

Van de

Prediking

Dr. V.E. d'Assonville

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK 1	3
De dwaasheid van de prediking	3
1.1 Die dwaze inhoud	3
1.2 De dwaze methode	4
1.2.1 De methode die afgewezen wordt	4
1.2.2 De methode die aangewezen wordt	5
1.3 De beoordeling van de prediking	7
HOOFDSTUK 2	8
Het Woord wat gepreekt wordt.....	9
2.1 Het Woord is Gods Woord	9
2.2 Het Woord is Gods daad... ..	9
2.3 Het Woord als redding (verlossing)	11
2.4 Het Woord van God als Evangelie	11
2.5 De prediking als aankondiging (Grieks: kerugma)	12
2.6 <i>De prediking als "leer" of "onderwijs"</i> (Grieks: didaskein: "rechtwijzen" of "terechtwijzen")	13
2.7 De prediking als getuigenis (Grieks: "marturion")	13
2.8 De prediking van het Woord is Gods middel om de kerk te vergaderen	14
2.9 De verhouding Heilige Geest, prediking van het Woord, kerk	16
2.10 De prediking van het Woord als het merkteken van de ware kerk	18
2.11 De prediking en de verhouding tussen het Oude en Nieuwe Testament	19
2.12 De prediking en de Bijbelse geschiedenis	24
2.13 De prediking en de niet-geschiedkundige stof in de Bijbel	29
2.13.1 De symbolische gedeeltes van de Schrift	29
2.13.2 De lyrische gedeeltes	29
2.13.3 De wijsheid-gedeeltes	30
2.13.4 De profetische stof in de Bijbel	30
HOOFDSTUK 3	31
De Belijdenis en de prediking	31
3.1 De Reformatie van de 16e eeuw een herontdekking van de prediking.	31
3.2 De Catechismuspreek	32
3.2.1 Het Woord wordt gepreekt	32
3.2.2 De tekst: Niet óf . . . óf niet, maar en ... en	33
3.2.3 "Een diepte van dorre beenderen" (Ezech. 37).....	34
3.2.4 De Catechismuspreek en de eenheid van de kerk	35
HOOFDSTUK 4	36
De bedienaar van het Woord	36
4.1 Dienaar van het Woord	36
4.2 Herder en leraar	37
4.3 Prediker en ambt	37
4.4 De kleine mens — het grote ambt	38
4.5 De actuele prediker	38
4.6 De prediker als Schriftgeleerde	39
HOOFDSTUK 5	42
De Kerk tot wie de prediking komt	42
TEN SLOTTE: Het is CHRISTUS TRIOMFATOR die preekt!	44

HOOFDSTUK 1

De dwaasheid van de prediking

1.1 De dwaze inhoud

De Schrift zelf spreekt van de "*dwaasheid van de prediking*". Zó beschrijft de apostel Paulus het in zijn eerste brief aan de Corinthiërs: "Het heeft God behaagd om door de *dwaasheid van de prediking* hen die geloven te redden" (1 Kor. 1:21).

Dit is de dwaasheid in de ogen van de natuurlijke, zondige mens, de "moria" volgens de Grieken. En dan moeten wij onthouden dat Paulus in de naam "Griek" de totaliteit van de heidense mensheid van de destijds wereld ziet. Voor deze Grieken (heidene) betekent "moria" geen (dwaasheid) onschuldige onnozelheid, maar de moedwilligheid om niet je verstand te gebruiken. Een "moros", een dwaas, is volgens het denkpatroon van de Griekse filosofie iemand die ook juist in de godsdienst zijn verstand niet gebruikt, of het *verkeerd* gebruikt. Deze "*dwaasheid*" staat lijnrecht tegenover de "sofia", de *wijsheid*. En de Griekse "wijsheid" betekent kortweg: *wereldbeschouwing* en *ethiek*. Die gaat over het bestaan van de mens, zijn *voortbestaan* en zijn correcte *levenswijze*. Typerend van deze Griekse (heidense) "wijsheid", is ie verticale lijn van onder af naar boven — van de lagere, empirische, ervaringswereld moet de mens proberen om op te klimmen naar de hogere wereld van het goede, het ware, het mooie.

Maar het Evangelie heeft als *inhoud* een totaal andere wijsheid — *van boven naar onder!* Dan is dit aardse leven, deze empirische ervaringswereld, niet het *lagere* waaruit de mens moet weggelaten of ontvlucht of verlost worden, maar het is *Gods* eigen door-de-zonde- verdorven schepping waarheen Hij neerdaalde om die weer te herscheppen en te verlossen door de *dood* en *opstanding* van Zijn Zoon Jezus Christus. Dit is in het kort "*het woord van het kruis*" (1 Kor. 1:18). Dit "woord van het kruis" dat Gods wijsheid is, maar de Griek zijn dwaasheid — is dwaasheid voor hen die bezig zijn om verloren te gaan (zó staat het letterlijk in de oorspronkelijke taal in vers 18). Vandaag kunnen we moeilijk ten volle beseffen welk een grote verachting de wereld in Paulus' dagen voor zulke preken had het die komen met de inhoud van het kruis, of zoals de Apostel het in het volgende hoofdstuk noemt: "Jezus Christus en Hem als gekruisigde" (1 Kor. 2:2). Een kruisiging was toen in de Romeinse wereld en in het Oosten de definitieve straf voor slaven, krijgsgevangenen, bendeleiders, terroristen, enz. In het publiek was het de grootste schande. En om dan te komen met een prediking waarin geproclameerd wordt dat de Verlosser van de wereld aan een kruis moest hangen en sterven — wat een dwaasheid voor de aanhanger van de heidense wijsheid! Voor *ons* die gered worden, echter — de hele kerk wordt daarbij ingesloten — is het "woord van het kruis", de *kracht* van God. Let wel, Paulus gaat niet tegenover de dwaasheid, de "wijsheid" stellen, maar *kracht*, het Griekse "dynamisch", waarvan ons woord "dynamiet" of "dynamo" vandaan komt. Het Evangelie is een kracht van God tot redding (Rom. 1:16). Wie dit Evangelie van het kruis aanneemt en gelooft, wordt gered van een leven in zonde en komt tot een nieuw leven met God in ware kennis, gerechtigheid en heiligheid. De Grieken echter, denken *pantheïstisch* (de filosofie dat de godheid zelf in de dingen van de natuur is) en willen dan de magische (bovenaardse) krachten van de goden door geheimzinnige formules ontketenen. Maar het Evangelie spreekt van Gods kracht die werkzaam is door de prediking — dus niet automatisch. Deze "kracht van God" is voor de ware, Bijbelse prediking uiterst belangrijk, niet alleen wat de inhoud ("Jezus de gekruisigde") betreft, maar ook in de *methode* van de prediking.

1.2 De dwaze methode

De grootste spanning in de prediking gaat niet alleen over de "dwaze inhoud", maar ook over de "dwaze manier", — niet slechts de vraag *WAT* er gepreekt wordt, maar ook *HOE* er gepreekt

wordt. Niet alleen de exclusieve *inhoud* van de preek is voor de verloren-gaande mens de grootste dwaasheid, maar ook de *methode* volgens welke God wil hebben dat dit Evangelie overgebracht moet worden, is voor hem verfoeilijk, dwaas, belachelijk, onzinnig. Juist de Corinthiërs die in de Griekse (heidense) denkwereld en cultuur geleefd hebben, hebben een hartstochtelijke begeerte naar "mooie preken" gehad volgens het patroon van de filosofische redenaars van toen die uitmunten in de oratorische kunst. En zij hunkerden ook naar een dynamische man die met "voortreffelijkheid (oorspronkelijke taal ook "schitterende") van woorden" (1 Kor. 2:1) hen met zijn preken zou meeslepen in vervoering. Maar wat gebeurde?

Paulus komt als een prediker "in zwakheid en in vrees en in veel beving" (1 Kor. 2:3). Hij sloeg maar een uiterst pover figuur. Hij was "niet bedreven in woord" (2 Kor. 11:6); "idioten" in het Grieks, Een "idiot" die volgens hun visie betekent iemand die niet opgevoed, onhandig en lomp is. Moest zo'n man nu proberen om de stad Korinthe voor Koning Jezus te winnen? Hij komt niet als de sterke, glorieuze veroveraar, maar eerder in de gestalte van de Knecht van de Here: "Hij had geen gestalte of heerlijkheid, dat wij hem zouden aanzien, en geen voorkomst dat wij hem zouden begeren". (Jes. 53:2). Paulus komt eenvoudig als prediker in Korinthe aan als een zwakkeling. En wat moet Paulus er nu op antwoorden als de *inhoud* van zijn preken als dwaasheid beschouwd wordt en de Corinthiërs daarboven nog teleurgesteld zijn in zijn zwakke *methode*? Dan tast hij door tot een punt waarin we duidelijk moeten opmerken dat niet alleen de inhoud van de prediking vast staat, maar dat ook de methode van preken bepaald is. De Apostel stelt het als volgt:

“. . . Mijn rede en mijn prediking waren niet in overredende woorden van menselijke wijsheid, maar in de het tonen van geest en kracht, zodat uw geloof niet in wijsheid van mensen zou bestaan, maar in de kracht van God" (1 Kor. 2:4,5).

1.2.1 De methode die afgewezen wordt

Paulus zegt: "Mijn *rede* (Grieks: *logos*) en mijn *prediking* (Grieks: *kerugma*) was niet in overredende woorden van menselijke wijsheid...". En wat warren nu deze "overredende woorden van menselijke wijsheid"? Hert kan ook betekenen: om met meeslepende woorden iemand te winnen of te overtuigen van de wereldse wijsheid. Hier hebben we dan dadelijk te maken met de eertijdse wijsheidsleraren die met kunstgrepen en retorica probeerden om hun hoorders voor één of andere filosofische ideologie te winnen. Dat was een bepaalde *methode* in de Griekse denkwereld, nl. de eis van *welsprekendheid* zoals bij de Sofisten, de mannen van de "Wijsheids-wijsbegeerte". Dit was de methode van de *dialectiek* — een bepaalde methode om tot de waarheid te komen. Dit was een bepaald denkpatroon om door *redenering*, door *dialog*, de vraag naar de waarheid te beantwoorden. Wij begrijpen dus ook Pontius Pilatus' vraag aan Jezus: "Wat is waarheid?" (Joh. 18:38), want hij stelt die vanuit de Hellenistisch (Griekse) zienswijze. We kunnen nog nader aanwijzen dat de *dialectiek* het begrip is voor een zeker redeneersysteem om tot kennis te komen en die komt van het Griekse woord "dialegomai". In dit verband spreken Liddel en Scott in hun grote standaard Griekse woordenboek van "the dialectic method of the Socratics, where the conclusions were not drawn directly by the speaker, but elicited by discussion". Volgens deze methode heeft Plato zijn dialogen geschreven en ontwikkelde hij een dialectisch systeem om van begrip tot begrip tot de hoogste ideeën op te klimmen. In hun uitstekende werk over de Logica tonen de schrijvers William en Martha Kneale aan dat deze dialectische methode al in de 5e eeuw v.C. door Zeno ontwikkeld is en later door andere wijsgeren, o.a. Aristoteles voorgedragen is (*The development of logic*. Oxford. 1964, bl. 7). Eén van de meest directe gevolgen met de grootste consequenties van deze *dialectische methode* is dat de gegeven waarheidskennis altijd niet om adequaat en discutabel (d.w.z. onzeker) blijft: tegen elke positieve stelling moet altijd de negatieve gesteld worden. "If a consequence is unacceptable, the hypothesis from which it is

derived must be rejected. It is clear that, in general, this procedure can lead only to negative results" (Kneale, a.w., bl. 7). Dan bevindt de prediking als dialoog op de weg van de dialectische methode, zichzelf voortdurend tussen ja en nee, tussen positie en negatie, tussen de stelling van een hypothese en onmiddellijk daarna weer de opheffing ervan. Hier krijgen wij dan de zogenaamde "dialectische spanning" tussen de twee entiteiten Woord en situatie of Woord en existentie, waarvan sommige theologen spreken (vgl. B. A. Müller, *Het levende Woord aan de mens van het heden*", Zaandijk, 1961, bl. 233). Deze *preekmethode*, die de oude Grieken de dialectische noemden en zo ook weer in de moderne theologie en in het algemeen in de term "dialoog" aan de massa bekend is, wordt door de Schrift in de eerste Corinthiërs-brief radicaal afgewezen — dit is de "wijsheid van woorden" (1:17), de "voortreffelijke woorden" (2:1, betekent ook: "overvloed van woorden"), de "overredende woorden van menselijke wijsheid" (2:4), waarvan Paulus schrijft. Daartegen wordt de kerk dringend gewaarschuwd. Want gesteld dat dit de preekmethode zou zijn? Dan kan de man op de kansel niet meer met het "kerugma", m.a.w. met de proclamatie, de aankondiging van zijn Koning, naar de mensen komen — hij komt dus niet meer met een koninklijke waarheid die officieel vaststaat waaronder de handtekening van de Koning als het ware staat — maar hijzelf, de boodschapper van de Koning, de prediker, is zelf nog maar een zoeker naar de waarheid. Dan moeten hij en de gemeente (of hoorders) door *dialoog* nog proberen te zoeken naar de waarheid. De dialoog wordt dan de middelaar tot de mogelijke waarheid en het is niet meer het mogelijke middel om de al vaststaande waarheid te demonstreren. De methode van de preek wordt dan primair en actualiteit wordt gestoofd in de spanning van de dialoog en niet meer aangestoten door de Heilige Geest die werkt door de *inhoud* van het Woord. De apostel Paulus kende het Evangelie en hij kende zijn tijd en hij wist: het ogenblik waarop hij zijn prediking actueel moest maken door een *methode* die het kruis van Christus aantrekkelijk moest maken voor de natuurlijke mens, dan wordt de *inhoud* uitgeleverd, en wordt het kruis van Christus verijdeld zoals er in 1 Corinthiërs 1:17 staat, of letterlijk: dan wordt het kruis van Christus van zijn kracht beroofd, of zoals iemand vertaalt: dan worden het holle klanken! En dan is de prediking helemaal niet meer actueel. De inhoud mag dus nooit door een methode verbloemd worden; er mogen geen mooie bloemenkransen op Jezus' graf gelegd worden. Nooit mag een homiletische methode, een schools systeem van de inhoud van het Evangelie zijn dienstwillige dienaar maken, maar juist andersom: de methode is altijd dienaar van de inhoud. En als de inhoud een "struikelblok" (1 Kor. 1:23) is voor de Jood, dan mag die niet met een preekmethode verwijderd worden; als die een "dwaasheid" voor de Griek is, mag de preek die niet "met wijsheid van woorden" verbloemen.

1.2.2 De methode die aangewezen wordt

Als de "rede" en de "prediking" dan niet uit "overredende woorden van menselijke wijsheid" mag bestaan, wat is dan de goede e methode? Die is "*in het betonen van Geest en kracht*". Let er goed op dat wij "Geest" hier met een hoofdletter schrijven. Uit de grammatica van de tekst zelf (zie F.W. Grosheide's commentaar, Kampen 1957; bl. 76) en uit de context van dit hele Schriftgedeelte (zien ook F. J. Pops commentaar, Nijkerk; 1971, bl. 55) is het duidelijk dat wij hier te maken hebben met de Geest en kracht van God. Dat het Evangelie in Korinthe doorgang vond het, was niet te danken aan Paulus' vermogens en zijn slimme technieken, maar aan iets wat hijzelf niet in de hand had. Het is God Zelf die de prediking van het Evangelie gepaard laat gaan met de krachtige werking van Zijn Heilige Geest. Hier vinden we nu weer dezelfde "kracht" waarvan er sprake is in I Corinthiërs 1:18, 24. De "kracht van God" (vers 18) en "Christus, de kracht van God" (vers 24) is hier de kracht van de Heilige Geest. Dat is de enige manier waarop de Heilige Geest werkt: door de prediking van het Evangelie! (Vgl. ook Efez. 1:17, 19 en 1 Thess. 1:5). En nu beschrijft Paulus zijn prediking als het "*betonen*" van Geest en kracht. In de oorspronkelijke taal staat er "apodeiksis". In de Griekse

wijsbegeerte was deze term een kenmerkend begrip voor hun logica. Het is de term voor het *absolute bewijs van de waarheid*. Dit is waar ons woord "apodictische" vandaan komt. Hiervan zegt het *Groot Woordenboek van de Afrikaanse Taal*: "Bewijzend, overtuigend, onweersprekelijk, onweerlegbaar; waaraan de bewijsbare noodzaak eigen is". En het *Handwoordenboek van de Afrikaanse Taal* (H.A.T.) verklaart apodictisch als "met grote stelligheid, beslistheid".

Liddel en Scott hun standaard Griekse woordenboek verklaart "apodictisch" als het vaststaande bewijs en zegt o.a.: "In the logic of Aristoteles, demonstration, i.e. absolute proof by syllogistic deduction of a conclusion from known premises". Bauer (*Wörterbuch zum Neuen Testament*) stelt kort en duidelijk dat dit het bewijs, de proef, betekent ("Beweis, Erweis, Probe")

In de Griekse denkwereld is het dan ook juist Aristoteles die het onderscheid gemaakt heeft tussen de *twee* redeneermethodes, nl. de *dialectische* en die *apodictische* methode (vgl. Kneale, a.w., bl. 1). Heel eenvoudig, kunnen we het onderscheid tussen deze twee (preek)methodes als volgt stellen:

De *dialectische methode* moet door redenering, door argumenten, door het debat, door dialoog, *nog komen tot de waarheid* — de "waarheid" is als een schim daar ergens voor op de weg aan het einde.

De *apodictische methode* gaat uit van de *waarheid die al bezeten wordt*. De waarheidskennis zelf is het uitgangspunt, het vertrekpunt; zij wordt eenvoudig geconstateerd. Kneale stelt het als volgt: "The dialectical premiss ... is one adopted in debate for the sake of argument. From the logical point of view, however, the important distinction is that the demonstrative premise (het is de "apodeksis" — V. E. d'A) is true and necessary, while the dialectical premise need not be so". (bl. 2, a.w.) Gaan we nu terug naar Paulus' prediking in Korinthe, dan komen we tot het besef hoe groot de betekenis van deze kwalificatie van de inhoud en methode van het Evangelie was — en ook voor ons vandaag! We moeten onthouden dat Paulus in een Griekse stad preekte. Zijn hoorders waren mensen die geregeld de "predikers" van de Griekse wijsbegeerte op hun pleinen hoorden. Methode en systeem om "met overredende woorden van menselijke wijsheid", met de dialectische redeneerkunst de hoorders te overtuigen, was bij de Corinthiërs goed bekend. Maar als Paulus er opdaagt, dan komt hij met de impopulaire methode die niet in de smaak valt, de "apodeictisch". Zijn preken zijn nu geen "zoektocht" naar de waarheid vanuit de situatie hier op aarde, maar ze komen eenvoudig "kerugmatisch" op de hoorders a.h.w. van boven op hen neer. M.a.w. hij komt als een heraut, een boodschapper van zijn Koning die de al bestaande, de eeuwige waarheid, *aankondigt, uitroept, proclameert!*

De enige "apodeksis", "Jezus Christus en Hem als gekruisigde" staat bij voorbaat vast en daarover valt er niet meer te redeneren. Het is geen open vraag meer; geen dialogisch buikspreek om de klank weer dubieus van die andere kant te laten komen. De prediking van de apostel Paulus in de stad Korinthe was op een datum na de Pinksterdag en vandaag nog staan alle predikers nog steeds in de Pinksterbedeling — en tot bij Christus' wederkomst zal het steeds preektijd van de Heilige Geest blijven.

1.3 De beoordeling van de prediking

Iemand vraagt misschien: Maar *mogen we* nu de prediking in de kerk of elders beoordelen? Mogen we met kritiek komen? Zijn velen van ons toch niet maar "leken" op het gebied van de prediking? Hierop antwoorden wij dat het niet alleen toelaatbaar is om de prediking te beoordelen, maar dat dit een roeping is. Dit betekent niet dat we pleitbezorgers worden van een soort liefdeloze, ongefundeerde, negatieve kritiek (iets wat nogal eens ook in de kerk voorkomt), maar ons spreken hier van roeping om te bezinnen over de prediking *zoals de Schrift ons leert*. Dit is eenvoudig de eis van de Schrift die aan ieder van ons gesteld wordt:

De Schrift zelf is het enige criterium van de prediking en volgens deze moeten wij het beoordelen. Niemand minder dan Jezus Christus Zelf, is ons hierin voorgegaan. In Johannes 5:39 e.v. verwijst Jezus Zijn Joodse hoorders naar de Schriften. *Volgens deze* moeten zij Zijn prediking beoordelen om te toetsen of die van Hem, de Messias getuigt. Ja, hoe v r gaat God toch niet! De mens van ongeveer het jaar 30 n.C. wordt gedwongen om de Zoon van God — God in het vlees — zijn prediking te beoordelen. Hoeveel te meer moet de prediking die komt door de mond van de *zondige* mens dan niet onder de ware kritiek, het ware *oordeel* komen. (Ons woord "kritiek" komt oorspronkelijk van een Grieks woord dat betekent: uit elkaar halen, scheiden, onderscheiden, oordelen). En om de prediking te beoordelen (we zeggen niet *veroordelen*, al is dat in zijn consequentie niet uitgesloten) — zo leert Jezus duidelijk — daarvoor is de kennis van de Schriften nodig. En verder leert Hij dat om de kennis van de Schriften te bezitten, niet alleen het voorrecht van een aantal geselecteerde theologen is, maar van elke gelovige. God kan dit zelfs aan een kind geven. De Joodse theologen, de Schriftgeleerden, hebben zo in de waan en het behepte van hun theologische geleerdheid geleefd dat zij zelfs niet konden geloven dat Jezus de kennis bezat. Op een keer toen Jezus in de tempel preekte, waren de Joden zo verbaasd en verwonderd over Zijn kennis dat ze uitriepen: "Hoe komt Hij aan die geleerdheid terwijl Hij geen onderwijs ontvangen heeft?" (Joh. 7:15). Op deze wantrouwende vraag antwoordde Jezus: "Mijn leer is niet de mijne, maar van Hem die Mij gestuurd heeft. Als iemand gewillig is om Zijn wil te doen, zal hij aangaande de leer weten of die uit God is, en of Ik uit Mijzelf spreek" (Joh. 7:16,17). Jezus Christus Zelf heeft hier heel duidelijk gezegd wat nodig is om Gods Woord te kennen en de prediking te toetsen. Wat beslissend is, is niet of een mens uitermate geleerd is, maar of hij gewillig is om de wil van God te doen; m.a.w. *of hij gehoorzaam is aan Gods Woord*. Het is zoals de Spreukendichter zegt: "De vrees van die HERE is het beginsel van de kennis" (Spr. 1:7). Men kan het wonderlijkste verstand hebben en toch niet de minst bekwame zijn om een preek te beoordelen. Hier geldt wat er staat in Mattheüs 11:26 en Lukas 10:21, namelijk dat de Vader dit evangelie voor wijze en verstandige mensen (die geleerden van de wereld) verborgen heeft, maar aan kinderen geopenbaard heeft. "Ja Vader, want z  was het uw welbehagen", spreekt Jezus juist op een tijdstip toen de streken van G rasin, Betsaida en Kap rna m zijn prediking verwierpen.

Maar ook Jezus *se apostelen* hebben zo gepreekt dat hun prediking altijd getoetst kon worden aan de Schriften. De hoorders moesten die kunnen controleren. Toen Petrus op de Pinksterdag opstond samen met de elf om te preken, werd het  n groot betoog dat gegrond is op de Heilige Schriften van destijds, nl. het Oude Testament (Hand. 2:14 e.v.). De profeten en de Psalmen werden aangehaald om te bewijzen dat wat op de Pinksterdag gebeurde, de beloften van Gods Woord waren. En als Paulus de kruisdood en die opstanding van Jezus aan de Corinthiërs preekt, dan speculeert hij niet over die dingen, maar hij grond het op de Schriften: Christus is voor onze zonden gestorven *volgens de Schriften*, en Hij is begraven en op de derde dag opgewekt *volgens de Schriften* (1 Kor. 15:3, 4). In Handelingen 17:2 e.v. vinden we zeker  n van de prachtigste aanwijzingen over hoe Paulus gepreekt heeft. Dat was toen hij in de stad Thessalonika het evangelie verkondigde: "En volgens zijn gewoonte ging Paulus naar hen (de synagoge) en sprak drie sabbatten lang met hen *uit de Schriften* en legde deze uit en toonde aan dat de Christus moest lijden en uit de doden opstaan, en zei: Deze Jezus die ik aan u verkondig, is de Christus". Ook Apollos preekt uit de Schriften. We lezen in Handelingen 18:28 dat hij de Joden krachtig in het openbaar weerlegd en *beweest* door de Schriften dat Jezus de Christus is. Er wordt verteld dat hij *machtig was in de Schriften* en dat hij onderricht ontvangen had in de weg van de Here; en vurig van geest, preekt hij en leerde de dinge aangaande de Here nauwkeurig (Hand. 18:24, 25). En luister wat doen de Joden die in Berea gelovige geworden zijn. Wee lezen in Handelingen 17:11: "Zij ontvingen het woord (dit is de prediking van Paulus) met alle welwillendheid en onderzochten elke dag *de Schriften of deze*

dingen zo waren" Het oorspronkelijke Griekse woord voor "onderzoeken" is heel duidelijk: Ze onderwierpen Paulus' prediking aan een *beoordeling* volgens de Schriften. Onze roeping is heel duidelijk. Wij moeten de Schriften onderzoeken om de preken te toetsen. Het gaat er niet eerst over (eigenlijk helemaal niet) of het ds. A. is die gepreekt heeft of prof. dr. B. die het gezegd heeft, maar of de *Schrift* verkondigd is. Al heeft iemand zelfs het gezag van de paus, dan is het nog steeds alleen de goddelijke norm (de Schrift) die de preek moet toetsen!

HOOFDSTUK 2

Het Woord dat gepreekt wordt

2.1 Het Woord is Gods Woord

Het Woord wat gepreekt wordt, komt van niemand anders dan van God zelf. Het heeft goddelijk gezag, goddelijke autoriteit en is eeuwig. Daarom kan dit Woord ook door niemand veranderd of gewijzigd of ingetrokken worden. Jezus zegt: "De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar mijn woorden zullen nooit voorbijgaan" (Math. 24:35). Veranderingen of vervalsingen van het Woord van God worden eenvoudig door de Bijbel als het absoluut onmogelijke geacht. Aan de Galaten schrijft Paulus: "Al zouden wij of een engel uit de hemel u een evangelie verkondigen in strijd met dat wat wij u verkondigd hebben, laat hem een vervloeking zijn!" (Gal. 1:8). Als we dan verder spreken over het Woord van God dat gepreekt wordt, bedoelen we daarmee zonder meer het Woord zoals dat in de Heilige Schrift tot ons komt. Dit Woord (met een hoofdletter) betekent in de volle zin ervan "*woord*", d.w.z. iets wat *gesproken* wordt en dus iets wat nooit losgemaakt kan worden van de *Spreker* ervan. Dit is het Woord van God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest. Dit Woord komt alleen uit de "mond" van de Spreker en nooit van enig *ander* oord. Nooit is het Woord een "ding" op zichzelf — het is nooit als een blad dat van een boom valt en nu geen verbinding met de boom heeft. Gods Woord is nooit iets wat "verspild" wordt of 'zoek' kan raken of "vernietigd" kan worden. Met het Woord van de Schriften hebben we dus steeds met de *Sprekende God* te maken. *Calvijn* stelt het als volgt (we vertalen vrij): "Aangezien er geen dagelijkse Godsspraken uit de hemel meer gegeven worden, en wij alleen de Schriften bezitten waardoor God Zijn waarheid laat voortleven, hebben de Schriften om geen andere reden gezag dan dat de gelovigen geloven dat deze uit de hemel gekomen zijn als de stem van God zelf" (Institutie, I, vii, 1). Het is juist het meest uitstaande kenmerk van de prediking, dat die zich moet kunnen kwalificeren als GODS Woord. Daarin ligt de grootste *waarborg* dat het niet het woord van *mensen* is. De apostel Paulus stelt het zo duidelijk mogelijk: "Daarom danken wij God ook zonder ophouden dat, toen u het woord van God ontvangen hebt dat door ons verkondigd is, u het aangenomen hebt niet als het woord van mensen, maar zoals het waarlijk is, als het woord van God. . ." (1 Thess. 2:13).

2.2 Het Woord is Gods daad

Het oorspronkelijke Hebreeuwse woord voor "woord" zoals we dat in het *Oude Testament* vinden, is het woord "dabar". Nu is het juist buitengewoon verrassend dat dit ook met "daad" of "dingen" of werkelijke gebeurtenissen vertaald kan worden. Het kan zelfs het concrete bestaan van iets uitdrukken, zelfs het wezen van een zaak beschrijven. In onze Afrikaanse Bijbel hebben we zelfs gevallen waar "woord" vertaald is met "dingen", zoals in Genesis 15:1 en Genesis 22:1. Letterlijk staat daar i.p.v. "na deze dingen . . .", "na deze woorden . . .". In 1 Koningen 11:41 worden *gebeurtenissen* in het verleden bedoeld; de "verdere geschiedenis van Salomo en alles wat hij gedaan heeft", wordt in de oorspronkelijke taal aangegeven als "de verdere woorden van Salomo en alles wat hij gedaan heeft". Zo kunnen we nog meer voorbeelden geven. We verstaan het beter als we weten dat "woord" (dabar) voor de Oudtestamentische Israëliet altijd de betekenis had van de *persoon* plus *wat er van hem uitgaat*. Als iemand een "dabar" (woord) gesproken had, *handelt* hij daardoor, hij *werkt*

ermee. Daarom was het altijd van de grootste betekenis dat 'n "dabar" (woord) de *waarheid* moest zijn. Het is eenvoudig een noodzaak dat het *woord* en de daad elkaar moeten dekken. Op het ware woord, volgt dan ook logisch het "Amen", dit beteken: zo is het waarlijk! (Vgl. Deut. 27:15 e.v., Num. 5:22). De "dabar" (woord) heeft dus in zichzelf al het *gezag* van de waarheid. En hoe geweldig wordt de betekenis van de "dabar" (woord) van GOD niet!

Daardoor komen wij er achter WIE God ZELF is. De meest algemene term die daarvoor gebruikt wordt, is "openbaar". God openbaart Zichzelf door zijn Woord; Hij maakt Zichzelf door zijn Woord bekend. *Door zijn Woord werkt God, dit is zijn daad.* Wij lezen in Psalm 33:6: "Door het Woord van de Here zijn de hemelen *gemaakt* en door de Geest van zijn mond hun hele leger" en in vers 9: "want Hij heeft gesproken en het was; Hij heeft geboden, en het stond". Al in het eerste hoofdstuk van de Bijbel lezen we tot tien keer toe dat God gezegd heeft en elke keer dan is er een *scheppingsdaad!* *Door zijn Woord is God Zelf tegenwoordig.* Zoals al gezegd, heeft de Oudtestamentische "dabar" (woord) altijd de betekenis dat ze te maken heeft met de *persoon* plus wat er van hem uitgaat. Met deze enkele gegevens uit het Oude Testament zijn we nu al een grote stap dichterbij de gewichtsvolle betekenis van de prediking als de prediking *van het Woord van God.* Gaan we nu verder naar het *Nieuwe Testament*, dan krijgt het begrip "Woord van God" een nog rijkere en heerlijker betekenis. Net als in het geval van de "dabar" (woord) in het Oude Testament, heeft het ook hier nooit een vage, abstracte betekenis, integendeel, het "woord" (Grieks "logos") staat nooit los van de persoon die het uitsprekt. De *woorden van Jezus Christus* krijgen dan een bijzonder accent. Ze kunnen nooit losgemaakt worden van zijn *persoon* en zijn *daaden!* Jezus' gelijkenissen, zijn Bergrede en andere woorden kunnen nooit gezien worden als op zichzelf staande, losse waarheden, maar het zijn de woorden van de Messias, de Christus van God. Ze zijn onlosmakelijk verbonden aan die *persoon*, de Zoon van God, en daarom aan God zelf. Maar net zo zijn Jezus' woorden onlosmakelijk verbonden aan zijn *daaden.* Voor de Israëliet die juist de intieme verhouding tussen het woord en de daad kenden, was de verhouding tussen Jezus' woorden en zijn doen en laten dan ook geen moeilijk probleem. Er is geen spanning tussen zijn woorden en daaden. Nog duidelijker en indringender wordt het Woord in het Nieuwe Testament in zijn aansluiting bij de Oudtestamentische "dabar" (woord) waarin *God Zelf tegenwoordig is* als wij het belichten vanuit Johannes 1:1: "In het begin was het Woord, en het Woord was bij God, en het Woord was God." Hier is het Woord identiek met de Christus. Om het anders te zeggen: In Jezus van Nazareth kon de discipel Johannes het Woord van God horen, zien en tasten. En nu herinneren wij weer aan Hebrëen 1:1. God sprak in deze laatste dagen door de Zoon. God heeft Zichzelf door zijn Zoon bekend gemaakt. Dat was in deze laatste dagen Gods *daad.* Het "spreken" van God, zijn "dabar" is dus niet alleen in het Oude Testament scheppingsmachtig, maar juist in het Nieuwe Testament groeit het uit tot een "kracht van God" (1 Kor. 1:18). (Het oorspronkelijke Griekse woord voor "kracht" is "dynamis", hetzelfde woord waar ons woord "dynamiet" vandaan komt. Vgl. ook Romeinen 1:16 waar het evangelie een "dynamis" tot zaligheid genoemd wordt). In 1 Thessalonicenzen 2:13 wordt het Woord van God ook genoemd, het woord wat "werkt". Een tijdige waarschuwing is echter hier al niet van pas: Het Woord van God "werkt" of openbaart zijn kracht of raakt energiek (vgl. het Griekse woord voor "werken"), niet omdat het *automatisch* werkt, maar alleen door het ingrijpen van God Zelf. Onthoud de Bijbelse betekenis dat *woord* en *persoon* nooit gescheiden kunnen worden. Als we dat vergeten, maken we van de prediking iets wat juist het wezen van het Woord loochent. Een groot gevaar is dan bv. het *rationalisme* (overbeklemtonen van de menselijke rede) die in de prediking kan binnensluipen. Het betekent namelijk dat de mens met zijn verstand zonder hulp (en zelfs zonder God) objectieve waarheid kan vinden. Dat gebeurt als het Woord losgemaakt wordt van God de Heilige Geest van wie het uitgaat. De vraag is nu: wat is het antwoord van de mensen of reactie op dit Woord (daad) van God? Wat gebeurt? Als het Woord aangenomen of

aanvaard wordt, geloofd wordt (Hand. 4:4, 15:7) is het alsof de mens door het Woord "gearresteerd" wordt of "in beslag genomen" wordt. Je hele persoon en je hele leen is dan met dit Woord betrokken. Als het *verworpen* wordt, dan heeft dat voor de hoorder dodelijke gevolgen (2 Kor. 3:15). Als hij echter het Woord (daad) van God aanneemt (Hand. 8:14), dan wordt hijzelf een "dader van het Woord" (Jak. 1:22).

2.3 Het Woord als redding (verlossing)

Het *evangelie* en daarom ook de *prediking* van het Woord, wordt in de Bijbel beschreven als "een kracht van God tot redding" (Rom. 1:16). Het wordt ook genoemd "het woord van verlossing" (Hand. 13:26). Het is het "woord" van de Here "woord van Zijn genade" (Hand. 14:3). Paulus noemt het ook "het woord van het leven" (Fil. 2:16) en het "woord van verzoening" (2 Kor. 5:19). In de prediking verbindt Jezus Christus deze *redding* aan Zichzelf: "Want de Zoon van de mensen is gekomen om te zoeken en te redden wat verloren was". (Luk. 19:10). De redding of verlossing wordt zelfs aan de naam "Jezus" verbonden (Math. 1:21).

Dwarsdoor het Oude Testament (denk m.n. al aan de Richterentijd en in de Psalmen) zien we voortdurend hoe Gods Woord een reddingwoord is. In de brieven van de apostel Paulus komt hij voortdurend met de prediking die de redding verkondigt (Rom. 1:16) en hij wijst erop hoe "het God behaagd heeft om door de dwaasheid van de prediking hen die geloven te redden". (1 Kor. 1:21). Hebreëen verklaart van Jezus Christus, de Hogepriester dat Hij de Redder is: "Daarom kan Hij ook volkomen redden hen die door Hem tot God gaan, omdat Hij altijd leeft om voor hen in te treden" (Heb. 7:25).

De apostel Petrus verbindt in zijn prediking de redding in Jezus Christus met de doop (1 Petr. 3:21). De prediking krijgt in het Nieuwe Testament dan ook een dynamische, concrete betekenis als die voortdurend gericht wordt tot hen "die gered worden" (Vgl. Hand. 2:47, 1 Kor. 1:18, 2 Kor. 2:15). Het Griekse woord dat hier gebruikt wordt, kom nog meer tot zijn recht als vertaald wordt: "zij die bezig zijn om gered te worden". Dat vormt dan een tegenstelling met de ongelovigen die bezig zijn om verloren te gaan! De prediker van het evangelie staat dus *nooit* voor zijn gehoor die mensen zijn die uitgeschakeld zijn of niet betrokken kunnen zijn tegenover de prediking. Iedereen is *bezig*: om gered te worden, of verloren te gaan!

2.4 Het Woord van God als Evangelie

In het Nieuwe Testament is het Woord van God altijd identiek aan het *evangelie* aangaande Jezus Christus. Dit wordt ook genoemd "het woord van het evangelie" (Hand. 15:7), "het woord van waarheid" dat "het evangelie van redding" is (Ef. 1:13), of "het woord van de waarheid van het evangelie" (Kol. 1:5). Er wordt ook gesproken van "het woord van verlossing" (Hand. 13:26), "het woord van het kruis" (1 Kor. 1:18), "het woord van zijn genade" (Hand. 14:3), "het woord van verzoening" (2 Kor. 5:19), het "woord van het leven" (Filipp. 2:16). Wij weten dat het woord "Evangelie" in de prediking een bijzondere plaats heeft. "Om het evangelie te verkondigen" is over het algemeen synoniem met "preken". De prediker wordt ook dikwijls de "Evangeliedienaar" genoemd. De betekenis van het woord "evangelie" is juist van uiterst belang als een begrip om de prediking te beschrijven. Het betekent letterlijk: *blijde boodschap*. In de oude Griekse wereld had het te maken met de goede overwinningsberichten die van het oorlogsfront door een boodschapper gebracht werden. Nadat een dergelijke blijde boodschap dan aangehoord werd, brachten de mensen offers aan de goden. Later werd het woord "evangelie" i.v.m. de aanbidding van de Romeinse keizer gebruikt. De keizer werd als een goddelijke heerser en *redder* vereerd. Zo werd de geboorte van de keizer aangekondigd als een heilsfeit en dat werd dan genoemd "evangelie" (Stauffers studie *Christus und die Caesaren* werpt een interessant licht op dit onderwerp). Het

is de aankondiging van een nieuwe tijd die vreugde in de harten van mensen brengt. Zo is de prediking van het Woord van God de verkondiging van een blijde boodschap: God heeft ons door Jezus Christus verlost!

Als het evangelie dan de *blijde boodschap* van Christus is, of de *blijde boodschap* van God (Rom. 1:1, 15:19 enz.), die Zich over de wereld ontfermt en in Jezus Christus gekomen is om zondaars te verlossen, goddelozen te rechtvaardigen en de wereld te behouden (Ef. 1:13, 6:15, Joh. 3:16), dan is de *prediker* de drager van deze blijde boodschap. Hij is de "evangelos" volgens het Grieks, de bode of de "engel" (vgl. Openb. 2:1 e.v.) die de goede tijding van overwinning moet aankondigen. Daarom ziet de kerk ook in deze man de vervulling van Jesaja's woord: "Hoe liefelijk zijn de voeten van hen die het evangelie van vrede verkondigen, van hen die het evangelie van het goede verkondigen!" (Rom. 10:15). De grote hervormer Maarten Luther kwam in vervoering over dit evangelie: "Evangelie is een Grieks woord dat goede boodschap betekent, een goede tijding, een goed nieuwsbericht, een juichkreet — als men die hoort, dan wil hok daarvan zingen en vrolijk zijn".

2.5 De prediking als aankondiging (Grieks: kerugma)

Hier hebben we te maken met een specifiek soort prediking. Het gaat om een *nieuwe, verrassende* (zelfs niet verwachte) boodschap die aangekondigd wordt. Heel kort kunnen we die als volgt samenvatten: Ze verkondigt voor de eerste keer en ook weer bij herhaling de werkelijke historische *feiten* i.v.m. Christus' komst. De apostelen hebben die als *ooggetuigen* de wereld binnengebracht. Zij brachten de *nieuwe* blijde boodschap. Dit is een *proclamatie* van de feiten van Christus' komst die eerst ingeleid werd door Johannes de Doper die "de doop van bekering tot vergeving van zonden verkondigde" (Mark. 1:4) waarbij Jezus Zelf aansloot (Mat. 4:17). Een uitstaand kenmerk van de prediking als *aankondiging* (kerugma) is dat die onmiddellijk een *crisis* (afkomstig van het Griekse woord "krinien" wat betekent: oordeel, scheiding) onder de hoorders brengt. Het is een *proclamatie* die hen voor een voldongen feit plaatst; ze moeten eenvoudig kiezen: ja of *née*! Ze moeten deze boodschap *geloven* of ze moeten die *verwerpen*. Dat brengt een radicale scheiding tussen geloof en ongeloof! Deze aankondiging van het heil in Christus die als de *nieuwe* boodschap gebracht wordt, brengt ons meteen op het zendingsveld. Dat stelt de heiden die nog nooit van Christus gehoord heeft, voor een onverbidelijke keuze. We kunnen het ook noemen "*de eerste prediking*" waardoor de kerk tot stand komt. Dit is de prediking die leidt tot de doop en die moet onderscheiden worden van de "*tweede prediking*" die als "leer" (Grieks: didaskein) de gemeente moet opbouwen en die aldus van de doop af uitgaat.

2.6 De prediking als "leren" of "onderwijzen" (Grieks: didaskein: "rechtwijzen of "terechtwijzen")

Terwijl de prediking als aankondiging (kerugma) het werk is van een heraut die een nieuwe boodschap brengt, gaat de prediking als *leer* of als *onderwijs* de reeds bestaande gemeente verder inleidt in de heilswaarheden aangaande Christus. Dit is eigenlijk een *voortgezette prediking*. Wij lezen bijv. van Apollos dat hij "de dingen aangaande de Here nauwkeurig *leerde*" (Hand.18:25). Paulus heft onder de Corinthiërs "het Woord van God onder hen *geleerd*" (Hand.18:11). Ook lezen we dat de apostelen het volk *leerden* en dan is het heel duidelijk dat daarmee het gedoopte volk bedoeld wordt (Hand. 4:2). In deze prediking hebben we met een besliste *opdracht* van Jezus Christus te maken. Samen met het *zendingsbevel* in *Mattheüs* 28:19 beveelt Jezus zijn apostelen: " ... en *leer* hen om alles te onderhouden wat Ik u bevolen heb!" Zo maakt Jezus een duidelijk onderscheid tussen de prediking die leidt tot de doop en de prediking die volgt op de doop. Hier hebben we dus een prediking aan de verbondsgemeente in onderscheid met de *zendingsprediking* aan het ongedoopte heidendom. En toch, hoewel wij dit duidelijke onderscheid tussen de zendingsprediking (kerugma —

aankondiging van het heil) als de *eerste prediking* en de *prediking* aan de gemeente (kerk) die er al door tot stand gekomen is als de *voortgezette prediking* (leer, onderwijs) moeten handhaven, moeten we oppassen voor waterdichte compartimenten waardoor het ene soort prediking radicaal van het andere gescheiden wordt. In de praktijk kan het dan een geforceerde spanning tussen de "vermeerdering" en de "bewaring" van de kerk in de hand werken. Zo kan de gemeente die nooit de "kerugma" hoort, zichzelf gaan terugtrekken en zijn roeping tot zending en evangelisatie verwaarlozen. Aan de andere kant krijgen we dat als er op de *eerste prediking* (bv. op het zendingsveld) niet het opbouwwerk met de "didaskein" volgt, dat er naderhand een stagnerende toestand intreedt, en het gevaar om weer de prooi te worden van het heidendom, wordt wezenlijk. Na Pinksteren zien we de apostelen die in hun prediking het volle bevel van Mattheüs 28:19, 20 uitvoeren. Juist in het boek *Handelingen* is het duidelijk dat de termen "verkondigen" en "leren" in één zin gebruikt worden (vgl. 5:42, 4:2, 15:35, 20:20, 28:31). Dit zijn de twee uitstaande kenmerken van de prediking van de apostel. Toch is er onderscheid: De *verkondiging* (kerugma) vertelt van de grote verlossingsdaden van God in de Messias, Jezus Christus, reddingsdaden van verleden, heden en toekomst. Die roept de hoorders dan tot een keuze. De *leer* van het evangelie, heeft echter betrekking op Gods wil die nu ná de aankondiging van de verlossing, uitgevoerd moet worden — gehoorzaamheid wordt gevraagd.

2.7 De prediking als getuigenis (Grieks: "marturion")

We lezen in de Heilige Schrift dat Christus zijn apostelen tot zijn getuigen geroepen heeft, bv. Lukas 24:48 en Handelingen 1:8. Hier vinden we de gedachte van de *rechtbank* of een hofzaak. Een *getuige* is iemand die op grond van wat hij *gezien* en *gehoord* heeft en proefondervindelijk meegemaakt heeft, zeker feitenmateriaal in het rechtsgeding naar voren brengt. Volgens Handelingen 2:32, 3:15, 5:32, 10:39, 13:31 enzovoorts zien we de apostelen optreden als zulke getuigen. Ze zijn niet maar enkel *verslaggevers* of "nieuws mannen" die een bericht doorgeven, maar ze doen veel meer, nl. dat ze hun hoorders oproepen om te geloven in Jezus Christus. Om getuige te zijn, is met het feitenmateriaal de mensen te overtuigen, om hen op te roepen tot bekering. We vinden die gedachte ook in het Oude Testament, bv. in Jesaja 43 en 44 wordt Israël voorgesteld als de getuige van de HERE om de volkeren te overtuigen van het feit, dat Hij alléén God is. De prediker van het evangelie zal serieus moeten waken dat hij de Bijbelse betekenis van het "getuigenis" niet gaat verdunnen tot persoonlijke, gemoedelijke "zielservaring" maar het altijd moet zien als de werkelijke feiten van de waarheid over wat Jezus Christus gedaan heeft — Zijn kruisdood, Zijn opstanding, Zijn hemelvaart, Zijn uitstorting van de Heilige Geest en in de toekomst: Zijn wederkomst. Maar nu kan dit getuigenis omdat het de waarheid is, een grote last, een zware taak, voor de getuige worden. Door zijn getuigenis kan hij *gemarteld* worden. Het is dan ook heel treffend dat het woord *getuige* in de Bijbel volgens de oorspronkelijke taal ook *martelaar* betekent. Om een getuige van Jezus te zijn, om het feitenmateriaal i.v.m. zijn komst, zijn kruisiging en zijn opstanding voor de wereld te verklaren betekent in zijn uiterste consequentie *martelaarschap*. Wij krijgen dus hier met de prediking als *lijden* te maken. In de hele Nieuwtestamentische prediking krijgt dit lijden aspect dan een bijzonder accent. Maar reeds de profeten van het Oude Testament moesten als *getuigen* lijzen. Johannes de Doper moest als getuige optreden en Jezus Zelf wordt genoemd de waarachtige en getrouwe *getuige*. De apostelen treden op als getuigen met de volle consequentie dat het zelfs hun dood kan betekenen. Maar hieruit volgt ook dat alle predikers van het Evangelie en ook elke navolger van Christus tot aan de voleinding geroepen is om als *getuige* (met de consequentie als het nodig is *martelaar* te zijn) voor Jezus Christus op te treden. Ja, de hele kerk kan, als hij getrouw blijft, nooit meer aan deze roeping ontkomen om als *getuige* te midden van de wereld te staan en ter wille van dit getuigenis

gesmaad en vervolgd te worden! En de prediker die verzuimt om deze *lijdensprediking* met al zijn mogelijke consequenties aan de gemeente voor te houden naast de "kerugma" en "didaskein", is nalatig om het opbouwwerk aan de kerk in deze bedeling voort te zetten tot voltooiing. Ook de gemeente die niet wil aanvaarden dat een dienstknecht niet meer is dan zijn heer en verder niet in navolging van Christus het kruis wil opnemen (Math. 16: 23), leeft onder de illusie dat wij hier op aarde "triumferend kerkje" kunnen spelen.

2.8 De prediking van het Woord is Gods middel om de kerk te vergaderen

Zonder de prediking van het Woord, is het bestaan van de kerk ondenkbaar. Als God niet van het begin van de wereld af zijn Woord gesproken had, en als Hij er niet mee door de eeuwen door gegaan was, en dat vandaag nog doet en tot aan de voleinding ermee zal aanhouden, dan zou er niet zo iets als een kerk geweest zijn! Trouwens, de prediking van het Woord is het ene uitsluitende middel waardoor "de Zoon van God in de kracht van de Heilige Geest voor Zich een gemeente die tot het eeuwige leven uitverkoren is vergadert, beschermt en onderhoudt". Zo hebben onze vaders in de tijd van de Reformatie dit vierhonderd jaar geleden op grond van de Schrift beleden. (Zie de Heidelbergse Catechismus, zondag 21, en let vooral op de verscheidene Schriftgedeeltes). Toe het juist de prediking was die de kerk weer uit de vervallen puinhopen van Rome terugleidde, toe zagen zij ook weer meteen de Goede Herder Jezus Christus. Daarom konden zij zo nadrukkelijk verklaren: *De Zoon van God vergadert!* Hij doet dat met zijn Woord! En de Geest werkt dat Woord! Als we verder deze belijdenis over de kerk gaan ontleden volgens de Schrift, dan gaan er grote perspectieven open, juist met betrekking tot de plaats van de prediking in de kerk. Dan zien we iets van de geweldige rijkdom van Gods ontferming en genade voor onze gevallen mensheid die in de greep van de dood gekomen is omdat wij onszelf aan satan overgegeven hebben. Het hele verloop van Gods daad zoals die zich gaandeweg in de Bijbel ontvouwt, maakt ons overstelpt van *het wonder van de kerk*. Wij zien Gods Liefde en genade daarin dat Hij een Herder gegeven heeft om weer gevallen mensen bij elkaar te brengen en hen terug te leiden tot de heerlijkheid van God. En deze Herder is nu niemand anders dan Gods eigen Zoon Jezus Christus! Maar nu moeten we de plaats van de prediking in dit vergaderingswerk van Christus goed opmerken, anders maken we fouten. Ten eerste moeten we Gods *verkiezing* niet vergeten. Zodra we van *kerk* spreken, dan krijgen we te maken met " een gemeente die tot het eeuwige leven uitverkoren is". God heeft een eeuwig *voornemen* wat aan zijn daden in de geschiedenis voorafgaat. Maar nu gaat Hij dit voornemen in daden omzetten "in Christus". (Vgl. de brief aan die Efeziërs, hoofdstuk 1, en de uiteenzetting van dr. J. H. Roberts in zijn *De opbouw van de kerk volgens de Efeze-brief*, p. 43 e.v.). In Lukas 10:20 horen we Jezus eggen: " . . . u moet er niet blij over zijn dat de geesten aan u onderworpen zijn, maar wees liever blij dat uw namen in de hemelen opgeschreven zijn." Dit is eenvoudig het feit dat vooraf vast staat: *er zijn namen opgeschreven in de hemelen*, namen van kinderen van God volgens zijn welbehagen (Ef. 1:5). En toen God de Vader deze namen opgeschreven had, zei Hij: Ik wil hen bij Mij hebben; toen zei de Zoon: Ik zal hun Herder zijn die hen vergadert; en toen zei de Heilige Geest: Ik sluit Mij aan bij het werk van de Vader en de Zoon. Zo wordt de kerk vergadert in de geschiedenis "van het begin van de wereld af tot aan het einde toe". Maar het punt wat dan juist hier van zo'n ernstig belang is, is dat God zijn kerk vergadert door zijn Woord. Hij sprak in de oude tijd en Hij spreekt in deze laatste dagen. Na de zondeval komt God tot Adam en Eva met zijn Woord in de moederbelofte (Gen. 3:15) en daarin horen wij de stem van de Goede Herder die zegt: Volg Mij! Als God de geschiedenis met zijn volk Israël begint, dan begint Hij door met zijn Woord tot Abram te komen: "En de HERE zei tegen Abram: Ga uit uw land. . . ". Dit Woord brengt dan de grote omwenteling in het leven van Abram, en wat zien we? Van uit Ur der Chaldeeën moet Abram de Verbondsgod op zijn Woord volgen. God heeft gesproken tot de vaders. . . Ook Izaäk ontvangt de belofte: "Ik zal

uw nageslacht vermeerderen zoals de sterren van de hemel en aan uw nageslacht al de landen geven, en in uw nageslacht zullen al de naties van de aarde gezegend worden, *omdat Abraham naar Mijn stem geluisterd heeft ...*" (Gen. 26:4). Van geslacht tot geslacht gaat God door om te spreken ... Zijn Woord wordt van vader tot kind overgeleverd. En als de HERE Israël uit het huis van slavernij gaat verlossen, dan doet Hij dat deur ten eerste zijn Woord te spreken bij de brandende braambos in de woestijn Midian (Ex. 3:3 e.v.). Zo kan het volk alleen op het Woord van God trekken en gaat de zee voor hen opzij en gaat hun weg door de woestijn. Dan komen de berg Sinaï en het Woord wat daar gesproken wordt, wordt de grondslag, de norm en de stuwkracht van Israëls leven. Mozes moet voortdurend het Woord van God overdragen. Later komen de richters en koningen en de HERE stuurt profeten. Israëls geschiedenis wordt een grote optocht achter de stem van God aan. In hun gezinsleven, in hun sociale leven en politiek worden zij maar aldoor geroepen: *Volg mij!* En als het volk dit Woord verwerpt, dan komt er tegenspoed en onheil ... het vergaderwerk wordt dan tegengestaan; de kerk wordt dan met de verwerping van het Woord geboycot! De heerlijkheid van deze ene bijzondere weg van het Woord die God als uitsluitend middel gebruikt om zijn kerk te vergaderen, te leiden en te regeren, wordt prachtig door de profeet Jesaja bezongen: "Want zoals de regen en de sneeuw van de hemel neerdalen en daarheen niet terugkeren, maar de aarde bevochtigen en maken dat die voortbrengt en uitspruit en zaad geeft aan de zaaier en brood aan de eter; zo zal mijn Woord zijn wat uit mijn mond uitgaat; het zal niet leeg naar Mij terugkeren, maar doen wat Mij behaagt en voorspoedig zijn in alles waartoe Ik het stuur" (Jes. 55:10). Hier staat het zo duidelijk mogelijk: Het Woord van de HERE is het middel waardoor Hij dingen *doet* die Hem behagen! Zo sprak God dwarsdoor het Oude Testament tot de vaderen door de profeten en vergaderde al gaande zijn kerk.

Komen we nu tot het Nieuwe Testament, dan breekt de tijd aan dat God nu direct gaat spreken door zijn Zoon (Heb. 1:1). Maar dat betekent niet een *nieuw* Woord en ook niet een *nieuw* middel waardoor de kerk verder vergaderd wordt. Integendeel, Jezus en de apostelen sloten juist altijd bij het Oude Testament aan en beleden het krachtig. Paulus drukt het zo treffend uit in Titus 1:2 e.v. Wat God van eeuwigheid af beloofd heeft, heeft Hij op de goede tijd bekend gemaakt door de prediking die o.a. aan Paulus toevertrouwd is. Op de vraag hoe mensen tot geloof komen, of anders gesteld, hoe God mensen aan Zich verbindt en hen dus in de kerkgemeenschap inlijft, geeft Romeinen 10:14 een duidelijk antwoord: "Hoe kunnen zij Hem dan aanroepen in wie zij niet geloofd hebben? En hoe kunnen zij in Hem geloven van wie zij niet gehoord hebben? En hoe kunnen zij horen zonder iemand die preekt?" Ook de apostel Petrus stelt de immer-noodzakelijke werking van het Woord pertinent op de voorgrond als hij de kerk in verstrooiing wil troosten: ". . . u bent wedergeboren niet uit vergankelijk zaad, maar uit onvergankelijk, *door het levende woord van God* wat tot in eeuwigheid blijft" (1 Petrus 1:23). Calvijn, de grote prediker in de tijd van de Reformatie, stelt de noodzaak van de verkondiging van het Woord voor de kerk zo overtuigend in zijn Institutie dat deze voortdurend als een refrein terugkomt: De kerk wordt op geen andere wijze gebouwd dan door de prediking van Gods Woord! (Vgl. II, i.5). Bij alle verschillen die er mogelijk bij de Hervormers konden bestaan, was er over dit punt een gemeenschappelijke opvatting, nl. dat de kerk alleen "solo verbo" (alleen door het Woord) kan bestaan. Juist daarom zullen we nooit moeten vergeten dat onze belijdenis een *reformatorische* belijdenis is. Wordt er gevraagd hoe wij weten dat Jezus Christus onze Middelaar is, dan schaamte de Heidelberger zich niet om te antwoorden: "Uit het Evangelie ...". Moet hij antwoorden op de vraag wat "voor een Christen nodig is om te geloven", dan is hij niet te schuchter om eerst te zoeken naar een redenering, maar hij weet, "alles wat ons in het Evangelie beloofd wordt". Wordt hij geroepen om rekenschap te geven waar dat het geloof vandaan komt, dan kent hij het adres: "Van de Heilige Geest die het geloof in de harten werkt door de verkondiging van het heilig Evangelie . . ." (Vgl. zondagen 6, 7,25). Waar komt de kerk vandaan? Het was de Bijbel die Ursinus en

Oliveanus (schrijvers van de Heidelbergse Catechismus) liet antwoorden: Christus vergadert door zijn Geest en Woord! (zondag 21). Er is geen kerk zonder het Woord! Maar hier komt meteen een heel actuele vraag naar voren: Is er in deze wereld prediking van het Woord zonder de kerk?

2.9 De verhouding Heilige Geest, prediking van het Woord, kerk

Hier geldt in het bijzonder het Schriftwoord: Wat God samengevoegd heeft, mag geen mens scheiden. Teveel worden er in de theologie gevaarlijke scholastieke (schoolse navolging van oudere theologen zonder nieuwere bezinning van de Schrift) constructies ontwikkeld over de verhouding "Woord en Geest" of "Kerk en Woord" zodat daar naderhand valse probleemstellingen ontstaan alsof het gaat om de een *of* de ander. Wie is het nu die in de prediking *werkt*? Er zijn mensen die zeggen: de Heilige Geest doet alles en het Woord is van minder belang (de mystieke richting en geestdrijvers). Anderen (de Rooms en tot een mate de Luthers en) zeggen weer dat de Geest opgesloten is in de prediking. Voor de ene groep is het Woord iets doods en voor de andere is het weer een magisch middel. Wij willen hier niet op bijzonderheden ingaan, maar slechts wijzen op enkele gevaarlijke fouten die dikwijls in de prediking gemaakt worden, als we geen correcte visie op de verhouding Heilige Geest—Woord—kerk hebben. Het grondgevaar is dat we hier waterdichte compartimenten gaan maken en een radicale scheiding aanbrengen tussen Geest, Woord en kerk. We ontdekken dat al in zekere afgezaagde uitdrukkingen die keer en keer op de kansel in preken en gebeden gebruikt worden. Er wordt bv. gebeden: "Laat Uw Geest nu in ons midden komen". Dat kan goed bedoeld zijn, maar het gevaar bestaat toch om als volgt te denken: Wij hebben wel de prediking van Gods Woord in ons midden, maar het is nog een open vraag of de Heilige Geest er ooit is. Of het gebeurt soms dat de prediker na de preek zal bidden: "Laat de Heilige Geest de naprediker zijn". Als de gemeente het toch maar goed Bijbels verstaat, dan kan het niet verkeerd opgevat worden, maar de gevaarlijke misvatting waarmee de gemeente naar huis gestuurd kan worden is: wij hebben hier in de kerk alleen maar het Woord gehad, maar daarna gaat de Geest er nu bijkomen! Of er kan onder kerkleden een valse gerustheid leven dat hoewel zij maar moedwillig wegblijven van de prediking, hun gewetens toch schoon voelen omdat ze nog de Heilige Geest bezitten. Deze laatste dwaling wordt ook in de hand gewerkt door de verrottende invloed van de mystieke geestdrijverij. Dat men onder de waan kan leven dat men alleen gemeenschap kan hebben met de Heilige Geest *zonder de Woordprediking*, kan zelfs de godsdienst van een gereformeerde uithollen tot iets soortgelijks aan Boeddhistische of Mohammedaanse mystiek. Pas als we getrouw blijven aan de Schrift, dan ontdekken we dat er een onscheidbare band bestaat tussen *Geest, Woord en kerk*. Het was vooral de Duitse theoloog Eichrodt die onze ogen daarvoor opende dat al de uitspraken in de Schrift over het Woord en de uitspraken over de Geest, elkaar eenvoudig kruisen. Er is een duidelijke verrassende parallel tussen de twee reeksen Schriftgedeelten in zo 'n mate dat wat in het ene geval over het Woord gezegd wordt, in het andere geval ook aan de Heilige Geest toegeschreven kan worden (Vgl. B. Holwerda: *Populair-wetenschappelijke bijdragen*, p. 14). Onze belijdenis heeft het zo duidelijk geformuleerd: Het geloof komt van de Heilige Geest, maar Hij werkt het door de verkondiging van het Evangelie. Maar ook de kerk kan niet losgemaakt worden van de Heilige Geest. Aan de kerk in Efeze schrijft de apostel Paulus: "Zo bent u dan geen vreemdelingen en bijwoners meer, maar medeburgers van de heiligen en huisgenoten van God, gebouwd op het fundament van de apostelen en profeten, terwijl Jezus Christus zelf de hoeksteen is, in wie het hele gebouw, goed samengevoegd, verrijst tot een heilige tempel in de Here, in wie u ook samen opgebouwd wordt tot een woning van God *in de Geest*" (Ef. 2:19-22). Samenvattend kunnen wij het min of meer als volgt formuleren: Als wij de verhouding tussen kerk en Woord goed willen verstaan, dan moeten we onthouden dat beiden het resultaat zijn van de Heilige Geest. Wie in de kerk wil arbeiden en bezig zijn

zonder te onthouden dat de oorsprong en de geschiedenis van de kerk groeit het werk is van de Heilige Geest, begaat flaters. En hetzelfde geldt voor het Woord. Er is geen prediking van het Woord zonder de Heilige Geest en zo ook geen gemeente van Christus. *Als ik dus de Heilige Geest wil ontmoeten, dan moet ik gaan naar de plaats waar het Woord gepreekt wordt en daar zal ik ook meteen het adres van de kerk vinden.*

2.10 De prediking van het Woord als het merkteken van de ware kerk

De prediking van het Woord is van zo'n kardinale betekenis en die neemt zó duidelijk centraal zijn plaats in de kerk in, dat nagenoeg alle Reformatorische belijdenisgeschriften die zien als het eerste merkteken van de *ware kerk*. Onze eigen Nederlandse Geloofsbelijdenis doet dat in artikel 29. In een tijd van grote oecumenische beroeringen geeft dit punt aan veel kerkleiders moeilijkheid en zo vinden we bij sommigen van hen een tendens om het scherpe onderscheid tussen ware en valse kerk die de vaders beleden, *historisch* te verklaren en dat die alleen van toepassing was vierhonderd jaar geleden. Maar zo gemakkelijk gaat dat niet. Dwarsdoor de Heilige Schrift vinden we al het onderscheid tussen v/are en valse kerk. Lees bv. Ezechiël hoofdstukken 8-10 en 13. Waar het Woord is, daar is de kerk. Denk ook aan Romeinen 9-11 en het feit dat de vergadering van de Joden "synagoge van de satan" genoemd wordt. Telkens krijgt het volk van God te maken met valse profeten en apostelen. In de kerkgeschiedenis zien we dan hoe het telkens nodig was dat "met ijzer en voorzichtigheid uit het Woord van God onderscheiden moet worden wat de ware kerk is, aangezien al de sektes die tegenwoordig in de wereld zijn, zich met de naam van de kerk dekken". Al in de strijd tegen de Donatisten in de vierde eeuw na Christus zei Augustinus dat het over die vraag ging waar de kerk is. Is de kerk gegrond in de woorden van mensen of in de woorden van Christus? Het was ook Calvijn die zich op Augustinus beriep en vanuit de Schrift de ware kerk duidelijk aangewezen heeft als de kerk waar het Woord zuiver gepreekt wordt tegenover *Rome* en de *Anabaptisten* (Vgl. Institutie, IV, i, 8 e.v.). Bij Rome heeft de prediking van het Woord geen plaats om de ware kerk te typeren, maar wil het feit dat er *wonderen* in de kerk plaatsvinden (denk bv. aan Lourdes in Frankrijk waar zogenaamd zieken genezen worden), *hoe groot het ledental* van de kerk is, hoe *oud* de kerk is en de *apostolische successie*. De onhoudbaarheid hiervan, ook al zouden protestantse kerken één of meer van deze kenmerken gebruiken om aanspraak te maken op bestaansrecht, kan consequent vanuit de Schrift weerlegd worden. Het gaat niet over het *oudste* kerkgebouw of documenten of *hoeveel* van het volk tot de kerk behoort, maar of er *recht gesproken* wordt! Als zulke menselijke overwegingen zoals de ouderdom of de getallen in de Schrift bepalend zouden zijn, dan zou het Joodse Sanhedrin de officiële bewijzen aan zijn kant gehad hebben tegenover de Nieuwtestamentische kerk in Handelingen 1. Dan zouden ook de zeventuizend die in de tijd van de goddeloze Achab de knieën voor Baal niet gebogen hadden, geen aanspraak op de ware kerk gehad hebben. Ook de belofte van Christus aan de twee of drie die in zijn Naam vergaderen, zou dan weinig te zeggen gehad hebben.

"Zo zegt de HERE . . . ". Dat is niet alleen de enige norm in di kerk van het Oude Verbond, maar het is *altijd* de norm. Het ogenblik dat de kerk hiervan afstand gaat doen, houdt hij op om kerk te zijn. In de Nederlandse Geloofsbelijdenis gaat het in artikel 29 er dan ook over dat de zuivere prediking een *gewoonte*, een regel moet zijn. Met andere woorden een kerk wordt nog niet as een *ware kerk* bestempeld als de dominee maar zo nu en dan een goede preek levert en over het algemeen zijn het maar menselijke wijsheden die zondag na zondag voorgedragen worden. (De Latijnse tekst heeft in art. 29 "uti" en "obtinere"). Loslating van het Woord in de kerk wordt een uiterst gevaarlijk spel, vooral uit het gezichtspunt dat de valse kerk gekend kan worden als een instelling die "aan zichzelf en zijn ordinaties meer macht en gezag (toeschrijft) dan aan het Woord van God en zich niet aan het juk van Christus (wil) onderwerpen" (art. 29, N.G.B.). Paulus noemt dit in 1 Corinthiërs 4:6 denken *boven wat*

geschreven is. Dat wil zeggen: de kerk van Korinthe mag niet de bestaande Schrift, nl. het Oude

Testament, verachten. En dat is het ergste wat ooit met een kerk kan gebeuren: dat hij zich niet meer aan het Woord van God stoort en aan zijn eigen "ordinanties" meer gezag toeschrijft. Dan krijgen we te maken met hiërarchie in de kerk en dan kan het zelfs gebeuren dat een kerk mensen die het niet met hem een zijn gaat uitwerpen om van hen maar liever ontslagen te raken, dan om de zelf-verloochenende weg van de Schrift te gaan. Maar kijken we naar de prediking van de apostel Paulus, dan komen we spoedig diep onder de indruk ervan dat hij er altijd doodsbang was voor dat hij zich zou verheffen boven de Schriften. Telkens komt hetzelfde refrein naar voren: volgens de Schriften! "Christus is voor onze zonden gestorven *volgens de Schriften* ..." "Hij is opgewekt volgens de Schriften" (1 Kor. 15). "Want wat zegt de Schrift?" (Rom. 4:3, 9:17, 10:11, 11:2 enz.). De prediking van het Woord vormt niet maar net een onderdeel van de activiteiten van de kerk, maar juist daardoor beheerst de Heilige Geest het hele kerkelijke leven. Dat bepaalt de leer, het geeft de norm voor de ambtsbediening, het reguleert de tucht. De Heilige Geest leert de kerk door de prediking om goed te bidden en zeker te maken van het lied dat hij zingt. De ambtsdragers brengen de prediking in de huizen van mensen binnen en brengen vertroosting en vermaning. De gemeente brengt de prediking die zij de vorige zondag en van tevoren gehoord heeft, naar hun werkplekken en op de bazuin van het Woord word de legermacht van Christus opgeroepen om de strijd van het evangelie op alle levensterreinen te voeren. De prediking is niet maar net de monoloog van de predikant voor een uur of twee op de zondag, maar daardoor komt de hele gemeente in beweging.

2.11 De prediking en de verhouding tussen het Oude en Nieuwe Testament

Eén van de grootste ellendes die in de kerk kunnen binnkomen, is onkunde over de Heilige Schrift. En als het eens zou gebeuren dat de bedienaars van het Woord zelf niet eens meer kennis hebben over wat de Bijbel eigenlijk is, dan taan het scheef met de prediking en als gevolg gaat de gemeente kwijnen. Als de Bijbel niet meer in zijn geheel gezien wordt als het *ene* Woord van God, maar slechts als een bloemlezing van losse fragmenten, dan wordt de prediking naderhand ook een poging om losse teksten willekeurig te behandelen zonder ernst te maken met het verband van de Schrift in zijn geheel. Daarbij bestaat er dikwijls bij predikers een luie traagheid om werkelijk zeker te maken *wat* alleen gepreikt moet worden. Eén van de grandoorzaken van de onkunde over de Schrift, is de verwarring in de theologie en ook onder de kerkmensen over de verhouding tussen het Oude en Nieuwe Testament. Wat dr. A. Kuiper noemt "een gestadige, regelmatige en organische voortgang" van het begin van het Oude Testament af naar het Nieuwe Testament, of wat anderen noemen, de "continuïteit tussen beide

Testamenten", of wat de Heilige Schrift zelf noemt dat "wij niet (moeten) blijven bij het begin van de prediking aangaande Christus, maar naar de volmaaktheid doorgaan. . ." (Heb. 6: 1), wordt veelal ontkend. Zo wordt de kerkelijke trein dikwijls vanaf de kansel terug gerangeerd om op een zijspoor van een station in het Oude Testament te gaan staan. Wij moeten onthouden dat wij in de *nieuwe* bedeling leven — in de tijd *na* Pinksteren. En daarom *moeten wij* het Oude Testament lezen in het licht van de Nieuwtestamentische vervulling en daarom kan het niet anders dat wij de zin en betekenis van een tekst in het Oude Testament helderder zullen zien dan zij die nog voor de vervulling geleefd hebben. Denk aan de Emmaüsgangers (Luk.

24:13 e.v.). Zij hadden het Oude Testament nog niet goed begrepen totdat de *opgestane* Jezus begon om "van Mozes en al de profeten af (dat) aan hen uit te leggen en in al de Schriften de dingen die op Hem betrekking hadden" (vers 27). Wij ondernemen soms de moeitevolle taak om met een flauw flitslampje doffe paadjes onder de schaduwen van het Oude Testament te

gaan zoeken, zonder dat we nog ooit opgemerkt hebben dat de hele geschiedenis van het Oude Verbond helder verlicht wordt onder de scherpe schijnwerpers van *Golgotha* en het *open graf* en *Hemelvaart* en *Pinksteren!* En daarom komt het Nieuwe Jeruzalem ook zo weinig werkelijk in ons gezichtsveld en blijft de preek staan maar net bij stereotype uitdrukkingen over de wederkomst die aan de preken mooie klankvolle eindes moet bezorgen. Dat wij hier te maken hebben met één van de meest actuele vraagstukken in de prediking vandaag, bewijst de stroom van literatuur over het onderwerp van de verhouding tussen het Oude en Nieuwe Testament die zijn weg naar de toonbanken van theologische boekwinkels vindt, maar helaas niet altijd naar de studeertafels van predikanten. Wij moeten terug naar het Schriftgebruik waarin we de Bijbel met zijn twee testamenten eren als het *éne* Woord van God wat aan ons door Jezus Christus toevertrouwd is en wat aan ons het koninkrijk van God opent. Nu is Hebreëen 1:1 (en ook de hele Hebreëënbrieff) een sleuteltekst tot het goede verstaan van de verhouding tussen het Oude en het Nieuwe Testament: "Nadat God vele keren en op vele manieren in de oude tijd gesproken heeft tot de vaders door de profeten, heeft Hij in deze laatste dagen gesproken door de Zoon". Hieruit leren wij nu het volgende: Er is *ten eerste* een wonderlijke *eenheid* tussen het Oude en Nieuwe Testament. Die is gelegen in het *spreken* van God. Hij heeft in de oude tijd *gesproken* en in de laatste dagen *sprekt* Hij nog. Dezelfde God die Zich in de oude tijd (Oude Testament) geopenbaard heeft, bekend gemaakt heeft door te spreken, doet dat ook in de laatste dagen (het Nieuwe Testament). Deze God is de Vader van Jezus Christus en daarom kan het Nieuwe Testament zich op het Oude Testament beroepen voor de heilsaankondiging en voor het grote gebod van de liefde. En zo kan de toekomstverwachting van het Nieuwe Testament een antwoord geven op de verwachting van het Oude Testament. Omdat Christus zijn kerk vanaf het begin vergadert door het spreken van God (zijn Woord), is de *kerk* van het Nieuwe Testament geen andere kerk dan die van het Oude Testament. De kerkgeschiedenis "in deze laatste dagen" is eenvoudig een voortzetting van de geschiedenis van het volk Israël. En ook het *spreken* door de Zoon is een voortzetting van het spreken in de oude tijd. Er kan eenvoudig geen "*nieuwe*" zonder de "*oude*" zijn. (We hebben er al van tevoren op gewezen hoe Jezus en de apostelen voortdurend aansluiten bij het Oude Testament. Vergelijk ook Paulus' beroep op de "Schriften"). Nog heerlijker komt deze eenheid tussen de twee testamenten naar voren in Jezus' eigen woorden als Hij de Farizeeërs terechtwijst omdat zij van het Oude Testament iets maken *zonder* de Christus: "U onderzoekt de Schriften omdat u meent dat u daarin het eeuwige leven hebt; en dit getuigen van Mij. En u wilt niet naar Mij komen om het leven te hebben. . . Maar als u Mozes geloofd hebt, zou u Mij geloven, want hij heeft van Mij geschreven. En als u zijn geschriften niet gelooft, hoe zult u Mijn woorden geloven?" (Joh. 5:39,40,46,47). Als deze eenheid en intrinsieke band tussen het Oude en het Nieuwe Testament niet altijd vastgehouden wordt, worden er grote fouten op de kansel begaan. De kerkgeschiedenis is er vol van. Dan komen er gemakkelijk zoals Kuyper al in 1895 aangetoond heeft, "misvattingen en dwaalbegrippen, verkeringen en verkortingen van de waarheid". (In het licht hiervan als de eenheid tussen O.T. en N.T. geloofchend wordt, wordt het dan ook werkelijk een vraag of de grootschalige verspreiding van Bijbels zonder het Oude Testament aangemoedigd kan worden. Reeds Marcion, de ketter van de tweede eeuw n.C. heeft geprobeerd de kerk op het dwaalspoor probeer te lieden door te leren dat het Oude Testament niet nodig is. Zelfs in onze huidige tijd heerst er onder mensen de opvatting dat eigenlijk alleen het Nieuwe Testament "evangelie" is, want dat verkondigt de "God van Liefde" terwijl de God van het Oude Testament een "demon" is. Vergelijk in dit verband het werk van Paul Volz: "*Das Dämonische in Jahve*"). Maar *ten tweede* is er de *schijnbare tegenstelling* tussen het Oude Testament en het Nieuwe Testament. De "*oude tijd*" staat tegenover "deze laatste dagen"; de "vele manieren" staan tegenover de ene manier: "door de Zoon"; "tot de vaders" staat tegenover "ons".

Trouwens, niet alleen Hebreeën 1: 1, maar de hele Hebreeënbrief beklemtoont dit tweërlei spreken van God. . . "Toen" was het zó, "nu" weer z. Nu is er een "voortrefgelijker bediening", een "beter verbond", "betere beloften", "een nieuw verbond" (vgl. Heb. 8:6, 13). Maar niet alleen de Hebreeënbrief trekt vergelijkingen tussen het Oude en Nieuwe Testament om de uitnemender rijkdom van het laatste aan te tonen. Zie bv. wat de apostel *Paulus* schrijft in 2 Corinthiërs 3:7 e.v. Als wij eerst werkelijk hierop ingaan, dan wordt deze schijnbare tegenstelling meer duidelijk. Denk bv. aan het gebod van de liefde voor de vijanden in Jezus' Bergrede (Math. 5 e.v.) tegenover de wraak- en vloekgebeden in de Psalmen. Zo kunnen er tal van voorbeelden naar voren gebracht worden. En om een oplossing te bieden in deze *schijnbare tegenstelling* tussen het Oude en Nieuwe Testament, hebben niet alleen theologen grote verwarring gezaaid, maar is menige gemeente ook naar huis gestuurd die het geloof eerder afgebroken heeft dan opgebouwd. Hier is het dikwijls geen opzet, maar onkunde die even vrijpostig aangeboden wordt als "het Woord wat spreekt". Waar staat de tekst waarover de preek gaat in de Bijbel? Niet maar net het feit dat de prediker een Bijbeltekst *neemt*, maakt de preek de verkondiging van Gods Woord — maar de *verklaring* van de tekst geeft het antwoord. De verklaring, de *uitleg*, is terzelfdertijd de strengste controle van de *hele Schrift* zelf. Ja, *waar* staat de tekst van de dominee? Doet dit niet ter zake? Laat ons maar slechts één voorbeeld geven hoe er gedwaald kan worden als de prediker roekeloos wordt met zijn tekstkeuze en het nodige respect wat hij voor de Schrift in zijn schijnbare verschil tussen het Oude en Nieuwe Testament moet koesteren. In een preek over de radio in de zestigerjaren was de tekst Genesis 36:24: "Het is de Ana die de warme fonteinen in de woestijn gevonden heeft toef hij op de ezels van zijn vader Sibeon paste." Nu was de verklaring van de prediker als volgt: "Wat een wonderlijke uitkomst en troost was het voor de zoon Ana om in de dorre woestijn bij de heerlijke waterfonteinen uit te komen. Zo heeft God ook aan ons Zijn levend water gegeven. Zoals aan de Samaritanen vrouw bij de put geeft Jezus aan ons het levende water waarvan wij nooit meer dorstig zullen worden!" En op deze gedachtegang ging de prediker verder en verder spinnen totdat zijn preek klaar was. Maar dit was allesbehalve Gods Woord! Onder de dekking van Bijbelteksten die willekeurig uit het Oude en Nieuwe Testament samengevoegd worden, was er nu "een preek" zonder dat de Schrift ooit verklaard is. Hier is zelfs niet eens kennis van de theologische school nodig om de "preek" te ontmaskeren, maar slechts de heel eenvoudige kennis van de Bijbel die zelfs de minst geleerde mens kan bezitten. De getrouwe Bijbellezer zal als Schriftgelovige dadelijk opmerken dat de *tekst*, Genesis 36:24 genomen is uit het geslachtsregister van *Ezau*. M.a.w. hier hebben we te maken met iemand die niet in het verbond van God is, maar deze Ana is een goddeloze buitenkant de kerk. Hoe kan er dan ooit met het Nieuwe Testament zo'n *verbinding* vanuit het Oude Testament gemaakt worden tussen de warme fonteinen die de nazaat van *Ezau* ontdekte en de put van *Jakob* waar Jezus de Samaritaanse vrouw ontmoette? Hier hebben we bovendien nog een typisch voorbeeld waarin verachting van de verhouding Oude en Nieuwe Testament ook hand aan hand gaat met luiheid om exegese (de verklaring van een tekst uit de grondtaal) te doen. De prediker huiverde niet eens voor de radio, anders zou hij er tenminste achter gekomen zijn dat het woord voor "warme fonteinen" ook vertaald kan worden met "muilen" wat meteen aan de tekst een heel andere betekenis geeft! Om terug te komen tot een zuivere beschouwing van de verhouding tussen Oude en Nieuwe Testament. Wij kunnen het alleen goed verstaan als we beiden, de *eenheid* en de *tegenstelling* handhaven. Maar dan is het geen geval van het ene óf het andere, maar het ene en het andere. Dat God, volgens Hebreeën 1:1, in de oude tijd tot de vaders door de profeten op vele manieren gesproken heeft, en in deze laatste dagen door de Zoon. . . betekent geen *wezenlijk* verschil, maar wel een *formeel* verschil en een *temporaal* verschil, of eigenlijk is het een verschil in *intensiteit*. Vanaf het Oude Testament naar het Nieuwe Testament was er een *heilige ontwikkeling*. Zoals de knop van een bloem die groter en groter zwelt totdat hij naderhand

opengaat, zo brengt het Nieuwe Testament t.o.v. het Oude het "heerlijker" verbond" en "een voortreffelijker bediening". De knop en de bloem zijn geen twee losstaande eenheden, maar de bloem is in de knop en de knop wordt de bloem. Vergelijk hoe de Schrift het zelf beschrijft in 2 Corinthiërs 3:7 e.v. Hoeveel te meer is de bediening van de Geest (bedoelende de bediening van het Nieuwe Testament) dan niet in heerlijkheid! De gevaren voor de kerk als de goede verhouding tussen het Oude en Nieuwe Testament niet meer in de prediking opgemerkt wordt, zijn legio. Oppervlakkige Schriftverklaring, menselijke bespiegelingen, fantasieën om niet eens te spreken van grove valsheden komen dan zoveel makkelijker op de preekstoel. Gewoonlijk wordt er dan hoofdzakelijk in twee uitersten vervallen en zo beland de kerk in een onmogelijke situatie: Aan de ene kant treedt *verstarring* naar voren en aan de andere kant *profane lichtzinnigheid* en soms komen zelfs beiden in dezelfde kerk voor. In het ene geval wordt het "oude" ten koste van het "nieuwe" verkondigd en aan de andere kant het "nieuwe" ten koste van het "oude". Als het Oude Testament dan ten koste van het Nieuwe Testament verkondigd wordt en de heilige ontwikkeling van de Openbaringsgeschiedenis vanaf de oude tijd naar de laatste dagen toen het oude in Christus vervuld is, niet meer opgemerkt wordt, dan begint de gemeente "Oudtestamentisch te " leven". Dan is het of de preken de nevels en schaduwen die over het oude volk Israël hingen probeert aan te drijven naar het Nieuwe Testament. Laat ons dit aan de hand van een voorbeeld verduidelijken: Gesteld *Psalm 84* is de tekst voor een preek, "Hoe lieflijk is uw woning, o HERE van der legerscharen!" Nu kan ik met heel mooie woorden deze Psalm zo verklaren dat de gemeente zonder dat zij er misschien zelf achter komt, zich laat voelen alsof ze nog leeft in een tijd eeuwen voor Christus. Het thema is dan eenvoudig dat wij vandaag ook zo moeten verlangen naar het huis van de HERE als de dichter van Psalm 84. Maar dat is toch onmogelijk! De dichter is toch één van de kinderen van Korach (vgl. de zonde van Korach, Datan en Abiram) en daarom mag hij niet binnengaan tot binnen in het heiligdom van de Oudtestamentische tempel; hij is maar slechts een drempelwachter (vers 11) en hij is jaloers op het musje en de zwaluw. Deze Israëliet van het oude verbond is dus in grote armoede en daarom kan zijn toestand toch niet als het ideale eindpunt voor de Nieuwtestamentische kerkganger zijn. Nee, pas als we opgemerkt hebben dat door Christus' sterven aan het kruis het tempelgordijn gescheurd is, waardoor het heiligdom nu open is voor allen (ook kinderen van Korach) die in Hem geloven. Door Christus staan wij niet nog buiten op de drempel en verlangen niet, maar wij wonen al binnen in Gods huis en wij zijn door zijn genade al welgelukzalig (vers. 5)! In het Oude Testament was Gods huis op één plaats, nl. bij zijn tempel, maar in het Nieuwe Testament maakt God door zijn Heilige Geest woning op elke plaats waar zijn Woord verkondigd wordt! Zo is Psalm 84, als die niet geplaatst wordt onder het scherpe licht van Christus' verzoening, slechts een Joods gedicht zonder veel betekenis voor de gelovige van vandaag. Nu waarschuwt de Schrift ons tegen het grote gevaar om het Oude Testament te behandelen alsof er geen Nieuwe Testament is. Wij worden nadrukkelijk gemaand om naar de volmaaktheid door te gaan "zonder weer het fundament te leggen van de bekering uit dode werken. . ." (Heb. 6:1). En als predikanten niet meer de heerlijkheid van het nieuwe verbond waarin wij staan in deze laatste bedeling na Pinksteren willen opmerken en maar aldoor de gemeente willen dwingen om alleen te leven uit het Oude Testament ten koste van het Nieuwe (al wordt het niet zo bedoeld), dan wordt de gemeente langzamerhand afgeremd in een groeve waarin moderne Judaïsme (om niet uit genade alleen te willen leven, maar ook uit wetvervulling) en farizeïsme begint post te vatten. De *enige troost*, nl. om voor altijd aan Christus te behoren, wordt dan verduisterd door nevels van murmuring, volgehouden verwijten, groeiende verharding en verbittering. Zo kan het leven van een gelovige, maar zelfs ook de atmosfeer in een gemeente verstikkend worden door het gebrek aan geestelijke zuurstof. Wat dan dikwijls aangeprezen wordt als conservatisme, wordt bij de loslating van het nieuwe leven in Christus niets anders dan bekrompen levensstijl waarin de godsdienst niet verder komt dan een vasthouden aan

bepaalde uiterlijke verboden. Een dergelijke "Oudtestamentische levensstijl" waarin de heerlijkheid van Christus' overwinnende genade plaats maakt voor de verdienstelijkheid van zeden, zelfs kerkelijke zeden zoals bv. om te hangen aan een "ambtsgewaad", wordt heel dikwijls juist door een verkeerde prediking gekweekt. Dat dat dodelijk voor de kerk kan zijn, blijkt uit Paulus' brief aan de Galaten. De *overschatting* van het Oude Testament was de oudste dwaling in de Christelijke kerk. In de genoemde Galatenbrief moest Paulus de opvatting van de Judaïsten die een dodelijk gevaarlijke opvatting over de Oudtestamentische wet in de gemeente binnenbracht, bestrijden omdat het evangelie van de vrijheid die in Christus geopenbaard is, verduisterd werd. Maar even gevaarlijk was de latere dwaling, nl. toe het Nieuwe Testament overschat werd ten koste van het Oude. Hier was het vooral de invloed van de Gnostiek, het heidendom met een Christelijk vernis, die het Oude Testament verwierp. Voor hen was de God van het Oude Testament van een lagere orde, in tegenstelling met de God van het Nieuwe Testament, de Vader van Jezus Christus.

Voorts denken we aan de ketter Marcion uit de tweede eeuw voor wie het Oude Testament de openbaring was van een wrede, harde God tegenover de God van liefde in het Nieuwe Testament. Daarna komt de ketterse richting van het Manigeïsme op die een Christendom zonder het Oude Testament bepleit. Maar ook tot vandaag toe zijn de theologie en de kerk niet gevrijwaard tegen de dwaling om het Oude Testament te verachten. Denk maar aan de invloed van het Duitse boek door Paul Volz, *Das Dämonische in Jahve*.

Ten slotte blijft het nog steeds voor de prediker van het evangelie van het grootste belang om kennis te nemen van de geniale wijze waarop Calvijn de verhouding tussen het Oude en Nieuwe Testament uiteenzet (voor een breedvoerige studie, vergelijk mijn *John Knox and the Institutes of Calvin*, Durban, 1968). Calvijn achtte deze verhouding tussen de twee testamenten zo belangrijk dat hij twee hoofdstukken in zijn Institutie eraan gewijd heeft, nl. "Over de gelijkheid van het Oude en Nieuwe Testament" (Institutie, II, x) en "Over het onderscheid tussen het Oude en Nieuwe Testament" (Institutie, II, xi). Deze "gelijkheid" en "onderscheid" vat hij als volgt samen: "Het verbond met al de vaderen (O.T.) verschilt in wezen en zaak in het geheel niet met het verbond met ons (N.T.), maar zijn hetzelfde. Alleen de *bediening* verschilt". Deze *eenheid* (gelijkheid) tussen het Oude en Nieuwe Testament bestaat voor Calvijn dan uit drie dingen: *Ten eerste* dat de *basis* dezelfde is, nl. Gods genade in Jezus Christus, *ten tweede*, dat de beloften van het eeuwige leven diezelfde zijn en *ten derde* dat er slechts één Middelaar is, nl. de Messias, de Christus, (Vgl. Institutie, II, x, 2). Er zijn in werkelijkheid geen twee *verbonden*, maar twee *bedieningen* van hetzelfde verbond. We kunnen ook spreken van de twee fases. Het *verschil* ligt dus niet in de *inhoud* ("substantia" is het Latijnse woord wat Calvijn gebruikt), maar in de twee *wijzen* waarop het bediend wordt, gebracht wordt. Het is een verschil in "modus". Dit verschil in de manier van bediening in het Oude en Nieuwe Testament, maakt Calvijn dan duidelijk in vijf punten:

1. In het Oude Testament manifesteert God de hemelse erfenis hoofdzakelijk in aardse zegeningen.
2. In het Oude Testament "wordt slechts een beeld en een schaduw van het lichaam gezien, Terwijl het Nieuwe Testament de aanwezige werkelijkheid en het ware lichaam vertoont." (II, xi, 4).
3. Er is een verschil tussen de *wet* die "een letterlijke leer" genoemd wordt en het evangelie dat "de geestelijke leer" genoemd wordt. Het is echter geen verschil in inhoud, maar in graad.
4. Het Oude Testament is een testament van dienstbaarheid en het Nieuwe Testament is een testament van vrijheid. Calvijn baseert dit op Romeinen 8:15 en Galaten 4:22.
5. Het Oude Testament implementeert het verbond met één volk, nl. Israël, maar het Nieuwe Testament bedient het tot alle volken tot wie het Evangelie komt. Om nu de *eenheid* en het *onderscheid* tussen het Oude en Nieuwe Testament te handhaven, wijst Calvijn ons er dan verder op dat we heel serieus rekening moeten houden met de *tijd, plaats en volk* in de

Schriftopenbaring (Latijn: "temporum, loci gentis conditione"). Op een andere plaats heb ik gewaagd om dit in de Engelse taal als volgt uit te drukken: "What was initially dark or twilight to the Israelite of the Old Testament is now as clear as day in Christ. It is not *another* light which has come; but the same light which first shone dimly, has now clearly shone through in Christmas and Calvary, and the Resurrection and Ascension and Pentecost. In other words, there was a holy evolution in the Revelation of Salvation". (*John Knox and the Institutes of Calvin*, p. 73).

2.12 De prediking en de Bijbelse geschiedenis

De vraag mag opkomen: waarom nu juist de *geschiedenis* in Gods Openbaring uitzonderen i.v.m. de prediking? De kerkgeschiedenis toont ons echter keer op keer dat het juist hier is waar de grootste ketterijen voorkwamen. Gewoonlijk zijn ze een miskenning van de waarheid dat God in de geschiedenis gewerkt heeft, en daardoor een directe miskenning van de feiten van *schepping, zondeval en verlossing*. En vandaag nog worden er steeds aanvallen vanuit theologische en filosofische richtingen gedaan op het *geschiedeniskarakter* van de Bijbelse Openbaring. Tijdens de laatste decennia is er dan opnieuw een felle strijd in de theologische wereld ontbrand waarin vooral de dialectische theologie van Karl Barth en anderen beheersend was en de existentialistische theologie van bv. Bultmann een grote rol speelde. Zo is er een heel sterke richting in de theologie opgekomen die leert dat de Heilige Schrift altijd een

menselijk boek is dat in *menselijke*, d.w.z. *feilbare* woorden geschreven is. Het zijn "getuigenissen" in dode letters en hij is niet de openbaring van de levende Christus Zelf. De Heilige Geest moet eerst door de dode letters waaien om die levend te maken, anders blijven ze dood. Dus: de menselijke woorden "geven getuigenis" van het vlees geworden Woord *wanneer, waar en zoals het* door de Heilige Geest geloof wekt.

Volgens deze mening kan Gods Woord niet in menselijke taal gesproken worden en het kan niet in een boek vastgelegd worden. Er mag dus niet gezegd worden dat de Heilige Schrift Gods Woord *is*. God *kan* wanneer Hij wil dit mensenwoord maken tot zijn Woord. Maar de Bijbel zoals die er ligt, blijft feilbaar mensenwerk, met al de tegenstrijdigheden, fouten en dwalingen die kleven aan enig ander menselijk geschrift. Hij heeft alleen betekenis als hij *heen wijst* naar Gods Woord. Zoals het sacrament van het Avondmaal het brood als teken heeft wat wijst op de genade van Christus, zo is ook de Bijbel een teken van het Woord dat wijst op het Woord. Hier wordt ook gezegd dat dit "getuigenis" is in de zin van *wegwijzer*. Het is dus begrijpelijk dat deze opvatting van de Bijbel ook een ingrijpende invloed op de prediking zal hebben. De *geschiedkundige* waarheid van de Bijbelse geschiedenis komt dan in het gedrang. Voor deze richting (Barth e.a.) is het "letterlijke", het "feitelijke" en het "historische" van een Schriftgedeelte van weinig belang: daarover mag de Schriftkritiek oordelen. En als het eens zo ver heen is, dan wordt er getornd aan de waarheid van de Schrift! En dan heeft de prediking vanaf de kansel meteen ook zijn enige waarborg voor de waarheid verloren! Karl

Barth ziet niet de geschiedenis van Gods Openbaring als een heilige eenheid — hij gelooft niet dat God begon te arbeiden met Abraham en dat het een continuïteit was en dat in *dezelfde horizontale tijdslijn* Christus geboren is en dat God nog steeds op dezelfde tijdslijn doorgaat om te arbeiden aan zijn kerk in de laatste dagen. Zo maakt een andere theoloog, Gerard von Rad, de geschiedenis in het Oude Testament slechts een product van Israëlitische vertelkunst. Langs deze weg van de Barthiaanse theologie en onder de sterke invloed van het existentialistische filosofie, heeft in de huidige tijd het ontzettende gevaar van de existentialistische prediking postgevat. In 'n preek over de geschiedkundige gedeelten van de Schrift wordt dan niet gevraagd wat *God* hier doet, maar de Bijbelse figuur, bv. Abraham, Lot worden benaderd vanuit de "existentiële situatie" van de moderne mens. De taak van de

prediker volgens deze preekmethode is om ten eerste de situatie van zijn hoorder te kennen. Hij moet de mens zien in zijn bestaan ("existentie") met zijn problemen, zijn aanvechtingen, zijn levensvragen en zijn nood. De volgende stap is dan dat de prediker de bevrijdende boodschap van God *fel, direct, kort en bondig* aan zijn hoorder moet brengen en daarvoor gebruikt hij een geschiedkundig gedeelte van de Schrift dat *hier* en *nu* actueel op deze mens in zijn situatie toegepast wordt. De Heilige Schrift wordt dan uitgelegd onder het aspect van het concrete bestaan van de mens ("existentiële situatie"). Het is het typische kenmerk van de voorstanders van de existentialistische prediking dat zij altijd de vereisten van een appel op de voorgrond zet. Door een bijzondere oproep waarin de hoorder elke keer voor een beslissende keuze geplaatst wordt, wordt getracht om de preek actueel te maken. Daarvoor worden de moderne zegswijze en dikwijls de moderne roman en gedicht ingespannen om mee te helpen. Diepgaande exegese (Schriftuitleg) moet er niet zijn, want de moderne mens houdt daar niet van. Te lang moet de preek niet zijn, want de hoorder van vandaag raakt snel verveeld. Het gevolg is: weinig Schriftlezing, weinig fundering, want de moderne mens is daarvoor te haastig. Zoals iemand opgemerkt heeft: de moderne mens roept om de kortste weg tot God met terzijdestelling van de *geschiedenis*. In een kort ogenblik van intense trefkracht, komt er dan een flitsend licht van de Schrift waarin de mens God dan "ontmoet" in de aangrijpende overeenkomst tussen zichzelf en de bepaalde Bijbelse figuur. Het wordt ook genoemd het "kerugma" van God. In deze "existentialistische prediking" hebben wij een veel groter en ernstiger gevaar voor de kerk dan

de *moralistische* en *intellectualistische* prediking die vooral in Nederland enkele decennia geleden een gevaar was. Toen was het gevaar dat i.p.v. de heilsopenbaring in Christus die in de betrokken Bijbelse figuur naar voren komt er eerder gevraagd werd naar zijn "zielsgesteldheid", de "vroomheid", de "innerlijke beleving" als een voorbeeld voor onze innerlijke gesteldheid. Het wordt nu nodig dat we heel korts enkele richtlijnen geven voor de prediking over de geschiedkundige gedeeltes in de Schrift. *Wat is de zuivere methode?* Dat moet de Schrift zelf aan ons leren.

Het eerste punt wat we voorop moeten stellen, is dat we te maken hebben met heilige *geschiedenis!* En de historische boeken van de Bijbel zijn geschreven met een bepaald *doel*, en het *doel* is dat God Zichzelf openbaart in Jezus Christus. Als wij dit punt maar één enkel ogenblik vergeten, dan komen we te landen op het vlak van de *profane geschiedenis*, die allerhande doeleinden en aspecten naar voren brengt. In de gewone geschiedenis mag hetzelfde feitenmateriaal gebruikt worden om elke keer weer een ander aspect naar voren te brengen. De geschiedkundige feiten in het leven van Paul Kruger kunnen bijvoorbeeld gebruikt worden om hem te beschrijven als staatsman of kerkmens of soldaat of vader voor zijn kinderen enz. Dan is het zo dat geschiedkundige feiten die voor de ene geschiedschrijver uiterst belangrijk zijn, misschien door de ander niet eens gebruikt worden of helemaal buiten rekening gelaten worden. Het is dan juist hier waar één van de grootste overtredingen in de prediking over geschiedkundige gedeeltes in de Bijbel plaatsvindt. Het heilige *doel* van de Heilige Geest wordt vergeten. Zo wordt de Bijbelse geschiedenis dan gezien onder allerhande aspecten, zoals bv. *opvoeding, staatkunde, politiek, vroomheid van de mens, zedelijk verval, psychologische beleving* van personen, enz. Om hier maar slechts één voorbeeld te noemen: Als ik in de geschiedenis van Thomas (Joh. 20:24-29) het *doel* van de Godsopenbaring loslaat, dan wordt het een geschiedenis die willekeurig gezien kan worden als een thema wat gaat over het "vraagstuk van de twijfel" of "het probleem van pessimisme". Dan vervallen we in allerlei psychologische ontleding over de ziel van Thomas en spreken naderhand over zijn "kritische geaardheid" (zo staat het in een bepaalde preek die in druk verschenen is) en veroordelen hem omdat hij niet de eerste keer samen met de andere discipelen vergaderde. Hieruit wordt dan verder een vermaning opgebouwd over zwak kerkbezoek, terwijl we er geen recht toe hebben.

Want waar staat het ooit in de Bijbel waarom Thomas niet samen met de andere discipels was? Er kon ook een wettige reden geweest zijn: hij kon misschien een zware verkoudheid gehad hebben of wat ook, we weten het niet! En omdat we het eenvoudig niet weten, hebben we geen recht om zelf gegevens te bedenken. Om afleidingen te maken op grond van mogelijkheden is uiterst gevaarlijk bij de uitleg van de Schrift. De prediker die echter alleen met de gegevens van de Schrift in de tekst gaat werken, merkt op dat het hier om veel dieperliggende dingen gaat. Thomas *was een van de twaalf*. En nu vergadert Christus als opgestane Heiland hier zijn kerk, want de Nieuwtestamentische kerk is gebouwd op het fundament van de twaalf apostelen en aldus ook op het fundament van Thomas' prediking (vgl. Openb. 21:14). Christus brengt dus doelbewust zijn ongelovige discipel tot geloof ter wille van de apostolische prediking. De kerk kan eenvoudig niet vooruitkomen als Thomas niet in de opstanding gelooft. Thomas' twijfel als zedenles voor ons is hier dus nog geen Schriftuitleg. Net zowel kunnen wij voor dezelfde preek een andere tekst gebruiken, bv. Mattheus 11:3 en spreken van de "twijfel van Johannes die Doper" als voorbeeld van onze twijfel. We krijgen dan de eigenaardigheid dat twee verschillende geschiedenissen met totale verschillende feiten hetzelfde thema en toepassing kunnen hebben. Nog een voorbeeld om te bewijzen hoe de Bijbelse geschiedenis verdeeld wordt in aparte fragmenten en hoe een vooropgesteld thema aan verschillende "geschiedkundige" kapstukken opgehangen kan worden, krijgen we in het geval van twee preken die beiden gingen over *geloofsbeproeving*. In het ene geval was de tekst uit Genesis 22 (Abraham die Izaäk moet gaan offeren op Moria) en in het andere geval van Mattheus 15:21-28 (het verzoek van de heidense Kananese vrouw aan Jezus). Hier is weer hetzelfde thema met toepassing. Maar totaal anders wordt het als de Schrift gaat spreken en opgemerkt worden dat Abraham en de heidense vrouw twee totaal andersoortige plaatsen in Gods Openbaring innemen; de ene toch is de vader van de gelovigen die God uitgekozen heeft om zijn verbond mee op te richten en de ander is een heidense vrouw buiten het verbond die pas eeuwen daarna in het Nieuwe Testament van buiten binnengetrokken wordt door Christus.

Even gevaarlijk wordt het om als tekst maar een paar woorden of een gedeelte van een zinsnede te gebruiken voor een preek. Een bepaalde predikant heeft bv. in enkele gemeenten een "prachtige" preek geleverd over Johannes 5:7. "Here ik heb niemand ..." uit de geschiedenis van de genezing van de zieke man in Bethesda. Hier wordt nu de *menselijke eenzaamheid* als thema gekozen. Maar evenzo kunnen we een totaal ander fragment uit de Bijbel nemen en de gemeente roeren met precies dezelfde toepassing, bv. Psalmen 25:16 " . . . ik ben eenzaam en ellendig". De fout ligt voor de hand: de Bijbelse geschiedenis wordt maar net gebruikt als aanhaakplekke om menselijke thema's voor te dragen!

Maar mogen we dan nooit zo preken dat dingen zoals "zielenzang", "geestelijke twijfel", "menselijke verlangens", "aanvechtingen", "nood", "blijdschap" enz. naar voren komen? Mensen zoals Mozes, David en Jesaja hebben toch ook zoals wij hun geestelijke strijd en angsten en kommer gehad! Dat willen wij geen ogenblik ontkennen en we weten dat de Bijbel daarvoor veel preekstof biedt: vgl. slechts de lyrische en wijsheidsgedeelten. Maar ook dan gaat het nog steeds om God! En in de God die Zichzelf in Christus geopenbaard heeft is alle troost in aanvechtingen enz. Daarom zal bij elke preek over enig geschiedkundig gedeelte de *belangrijkste* en *beslissendste* vraag altijd moeten zijn: Wat maakt God ons hier in zijn openbaring van Jezus Christus bekend? Hoe en wat werkt Christus hier in dit bepaalde gedeelte? En natuurlijk komen hier dan allerlei bijzonderheden naar voren, bv. over de plaats waar iemand woont, over het paleis van de koning, over de kleding van de profeet, over de gemoedstemming waarin iemand verkeert, over zijn zielenstrijd enzovoorts, maar dat komt alles in de geschiedenis voor in zoverre dit het *doel* dient: De openbaring van God op dat ogenblik als de openbaring in Jezus Christus. En als deze historische bijzonderheden of personen of feiten nu losgemaakt worden als *zelfstandige eenheden*, los van het

Schriftverband dat in de geschiedenis vastgelegd is, kunnen er misschien in preken of dagboeken of overdenkingen veel ware dingen gezegd worden, maar dat is nog geen *Schriftverklaring*!

Een van die grootste fouten in die prediking over de Bijbelse geschiedenis, is de zogenaamde *exemplarische prediking*. Dit is gewoonlijk de "makkelijkste" methode voor de luie predikant. Dan worden er even gemakkelijk "gelijkenissen" gemaakt. Tussen een Bijbelfiguur en "ons" of tussen een gebeurtenis in de Bijbel en een gebeurtenis vandaag wordt dan eenvoudig een is gelijkteken gezet. Vooral op Volksfeesten is het een geriefelijke stijl om de parallel te trekken tussen Israël van het Oude Testament en het Afrikaanse volk en dan komen er soms buitensporige dingen naar voren. Zo was deze methode van een preek op de radio grenzeloos in zijn ver gezochtheid toen de prediker de geschiedenis van het Afrikaanse volk beschreef als "Een geschiedenis met zijn Elims en zijn Mara's, zijn Moria's en zijn Karmels, zijn Kedrons en zijn Krits, zijn Edens en zijn Patmos. Een andere prediker riep weer uit: "Zoals de beek Krit voor Elia opdroogde, zo drogen onze inkomsten ook dikwijls op." Een schrikwekkend voorbeeld wat kritiekloos door de kerk waar het gepreekt werd en door het volk die het moest aanhoren, aanvaard werd, is een geval waarin de ark van het verbond en Gods verkiezing brutaal-profaan als volgt behandelde is uit een preek over 2 Samuel 6:21: "Zoals God aan Israël een Ark gegeven heeft, heeft Hij aan het Afrikanervolk gegeven zij verre verlaten vlaktes en zijn eeuwige gebergtes. . . Daarom kunnen wij vrolijk zijn voor het aangezicht van de Here die ons volk verkozen heeft, net zoals Hij David verkozen heeft." Zo vinden we dit ook in een radiopreek over Nehemia 4:14 waarin gelijkschakeling tussen Verbondsgeschiedenis en volksgeschiedenis verkondigd wordt als o.a. gezegd wordt: "Nooit anders is herinnering voor de Afrikaner-Christen zo opvallend teer dan de maand april. Want ver tegen de achtergrond, aan de kim van de eeuwen ligt een graf en staat een wieg. Het Graf is het Graf van onze Meester en de wieg is de wieg van onze natie. In april is onze Meester begraven, en in april is onze natie geboren. Afrikaner-Christendom, en Afrikaner-natie-schap zijn door de Voorzienigheid van God op wonderbaarlijke wijze verenigd in de tijd-armen van dezelfde maand, april. Daarom zullen Christendom en natie-schap in Zuid-Afrika nooit gescheiden kunnen worden. Al eeuwen gaat onze strijd om het behoud van zijn Graf en om het behoud van onze wieg". Dat zulke kanselortaties nog bij het "dwaze volk" (Calvijns uitdrukking) kan doorgaan als "preek", is al erg, maar dat het in onze tijd zelfs "gereformeerde prediking" genoemd wordt, kan niet anders dan ieder die iets weet van de reformatorische prediking diep schokken! (Voor een breedvoerige studie over exemplarische prediking, wordt de aandacht op de volgende werken gevestigd: B. Holwerda, *Begonnen hebbende van Mozes*. .. Terneuzen, 1953; M. B. van't Veer, "Christologische prediking over de Historische stof van het Oude Testament", in de bundel *Van den dienst des Woords*, uitgegeven door R. Schippers, Goes, 1944; Sidney Greidanus, *Sola Scriptura*, Kampen, 1970). Een Woord van waarschuwing van de Nieuwtestamentische exegeet prof. Grosheide kunnen wij i.v.m. de prediking en de Bijbelse geschiedenis altijd ter harte nemen: De Bijbelse geschiedenis mag niet gezien worden als een beschrijving van geschiedkundige *motieven*, maar als Goddelijke openbaring. Die is opgebouwd volgens een vast plan. De prediker van deze bedeling moet altijd onthouden dat de volle Bijbel niet alleen op de kansel moet liggen, maar ook op de studeertafel. Hij staat dus op een punt in de geschiedenis van de tijd vanwaar hij met de Schrift de volle heilsopenbaring kan zien. Zijn ogen zijn verlicht en zijn gezichtsveld is verbreed door bijvoorbeeld de geschiedenis van de aartsvaders te lezen door de bril van de apostolische brieven. Met de kennis van Christus' borgtochtelijk sterven ziet hij nu de gang van Israëls erediens in het Oude Testament. Met het licht van het Nieuwe Testament verstaat hij de terugkeer van het Verbondsvolk uit de ballingschap. Hij beziet de hele heilige geschiedenis als lid van de Nieuwtestamentische kerk aan wie de heerlijke gave van de Heilige Geest gegeven is. De route van Gods volk door de Rode Zee en de woestijn bestudeert

hij bij het Pinksterlicht, en hij heeft Paulus horen spreken van het volk van God en van het Jeruzalem wat boven is. Voor hem zijn de taferelen van het laatste Bijbelboek al voorbij gerold. Laten wij in onze preken dus niet doen alsof er net een hoop materiaal van hout en steen voor ons ligt en dat het gebouw nog niet opgetrokken is. Laat ons niet maar ieder een steen of twee grijpen en die wegbrengen om ons eigen menselijke timmerwerk te maken zodat het naderhand gaat over wat de dominee zegt i.p.v. dat kerkmensen met brandende harten en spanning weer willen horen wat *God* wil zeggen! Als historische personen en bijzonderheden of feiten in de Schrift losgemaakt worden als zelfstandige eenheden, los van het Schriftverband dat in de geschiedenis vastgelegd is, dan kunnen er in preken, dagboeken en overdenkingen misschien veel ware dingen gezegd worden, maar Schriftverklaring zijn ze niet! Een preek is niet de verkondiging van een bloemlezing waarheden, maar brengt *de waarheid!* En als de heilige geschiedenis in fragmentjes opgedeeld wordt voor allerhande menselijke motieven, zedenmotieven, politieke motieven, jeugdmotieven, welzijnsmotieven of het motief om een bepaald fonds te promoten waar de mens maar weer in het centrum staat, dan is dit misbruik van de Woorddienst en een kerk die dit toelaat wordt ontrouw aan zijn opdracht om alleen het *Woord* te preken. I.v.m. de prediking over de Bijbelse geschiedenis willen we ten slotte net nog wijzen op het grote gevaar wat genoemd kan worden de overdrijving van de *typologie*. Dat gebeurt wanneer predikers op een geforceerde manier in bijna elk Oudtestamentische figuur een type van Gods Zoon willen zoeken. In de Middeleeuwen (juist tijden het grootste verval van de prediking in de kerk) is de typologie totaal ontaard. Met één of andere kunstgreep en menselijke vindingrijkheid wordt de preek dan "christocentrisch" gemaakt. Wij geven enkel voorbeelden:

- ◆ brood en wijn die Melgchisedek naar Abraham brengt (Gen. 14:18) ziet op het Heilig Avondmaal.
 - ◆ De schepping van Eva uit de "zij" van Adam ziet op Jezus' wond die Hij in zijn zij aan het kruis ontving.
 - ◆ Jozef in de put ziet op Jezus in het graf.
 - ◆ Izaäk die het hout voor het offer naar Moria draagt, ziet op Christus die het kruis droeg.
- Gewoonlijk denken predikanten dat de geschiedkundige gedeeltes van de Bijbel het gemakkelijkst zijn om over te preken. Maar luie predikers die niet meer tijdens de week hard willen werken en snel op zaterdagavond iets zoeken, lopen zich hier duidelijk vast. Zondagochtend worden er dan heel gemakkelijk allerhande aanlopen van gedachten afgevuurd en allerlei gekunstelde vertellingen bedacht, maar dikwijls zijn die alleen om de nalatige voorbereiding en het gebrek aan Schriftkennis te dekken. En wat is het gevolg? Geef aan de preek actualiteit door de mensen op de preekstoel bang te praten! Daarom onophoudelijk waarschuwen tegen een vals geloof! Daarom maar altijd peuteren aan Gods beloften door schijnheilig te vragen: Bent u zeker dat de zaligheid ook aan u gegeven is? Is er zekerheid in uw hart? U moet uzelf onderzoeken of het werkelijk zo is dat u gered bent! En zo wordt het gelovige Verbondskind wat al zulke heerlijke beloftes van God ontvangen heeft en waarvan zijn doop een getuigenis is, maar elke keer weer teruggeworpen op zichzelf. Hier hebben we één van de grootste gevaren voor de prediking in onze tijd: De gemeente wordt naar huis gestuurd niet met de vastheid en zekerheid die zij al in Christus *bezit(!)*, maar ze moet de zekerheid in zichzelf gaan *zoeken* Wat moet de bedienaar van Gods Woord al op de ene zondag weten i.v.m. de preek op de volgende zondag? Die apostel Petrus geeft het antwoord: "U moet vooral dit weten, dat geen profetie van de Schrift, een zaak van eigen uitleg is." (2 Pet. 1: 20).

2.13 De prediking en de niet-geschiedkundige stof in de Bijbel

Het is onmogelijk om in een beknopte ruimte elk soort stof van de Bijbel goed te behandelen, afgezien nog om breedvoerig te zijn. Maar enkele grepen kunnen de gedachten van luisteraars naar preken prikkelen:

2.13.1 De symbolische gedeelten van de Schrift

Die zien in het Oude Testament eigenlijk op Israëls eredienst, de offerdienst en ceremonies waarin we niet moeten vergeten dat die roepen om vervulling in Christus. Hierover wordt maar heel zelden in onze kerken gepreekt en we kunnen volstaan met de opmerking dat deze stof onmogelijk verklaard kan worden zonder uiterst nauwkeurig het verband in het geheel en vanuit de vervulling in het Nieuwe Testament te bezien (zie punt 2.11 hierboven).

2.13.2 De lyrische gedeelten

Hiertoe behoren alle dichtelijke gedeelten uit de historische en profetische boeken, bv. Deuteronomium 32, Richteren 5, 1 Samuel 2:1 -10, 2 Samuel 1 17 - 27, Jesaja 12, Habakuk 3, grote gedeelten van het boek Job en de Psalmen. Hier moet m.n. de vraag beantwoordt worden

Welke plaats het lied of Psalm in de voortgang van Gods openbaring inneemt. Er is een duidelijk verschil tussen Mozes' lied en Davids Psalm en het lied van Hanna, de moeder van Samuel. Vooral de Messiaanse Psalmen (psalmen over de komende Christus) hebben een bijzondere betekenis omdat die roepen om de vervulling. Psalm 84 kan bv. zonder de vervulling in Christus toen het voorhangsel scheurde en de nieuwe eredienst na Pinksteren, niet slechts als een vermaning voor zwak kerkbezoek dienen. De "woning" van God voor de Nieuwtestamentische gelovige, is heerlijker dan de woning voor het kind van Korach was! En Psalm 22 kan onmogelijk verstaan worden zonder Christus' sterven aan het kruis, want dan pas begrijpen we dat de woorden "Mijn God, mijn God waarom hebt U mij verlaten" nooit meer op het gelovige kind van God van toepassing zijn, want in het vierde kruiswoord van Christus heeft hij de verzekering "dat hij tot God genomen en nimmermeer door Hem verlaten zal worden"

(Avondmaalsformulier).

2.13.3 De wijsheidsgedeelten

Die bestaan uit verschillende gedeelten uit het boek Job, enkele gedeelten uit de Psalmen (bv. Ps. 37 en 119) die ook genoemd worden didactische Psalmen, Spreuken, Prediker en gedeelten uit Hooglied. Als hierover gepreekt wordt, is de hoofdvraag niet of de prediker of de gemeente veel levenskennis en levenswijsheid bezit, maar dat de wegen van *Gods wijsheid* onze levens bestraalt. Deze levenswijsheid is niet de algemene humane levenskunst, maar het is wel de kunst die geleerd is in de school van Jezus Christus door zijn Geest (K. Dijk). De hoogste wijsheid wordt vervuld in Jezus Christus, de vleesgeworden Woord. Vergelijk Jezus' woorden: "Ik ben de weg en de waarheid en het leven".

2.13.4 De profetische stof in de Bijbel

Eén van de grootste gevaren i.v.m. de prediking over deze stof is weer eens de naïeve makkelijke manier om allerhande *historische is gelijktkens* tussen de profeten en onze predikers, tussen de profetieën toen en gebeurtenissen thans te zetten. De profeet Samuel treedt bv. onder heel andere omstandigheden op dan Maleachi. De voortgang van de Godsopenbaring mag niet vergeten worden. En Agabus die Paulus met een gordel vastbond, staat reeds in de bedeling na Pinksteren en daarom eeuwen nadat Amos in Samaria sprak. Hier worden ook bijzonder diepgaande grammaticale exegese vereist waarin duidelijk rekenschap gegeven wordt van de historische achtergrond. De Heilige Schrift zelf geeft ons de sleutel tot de verklaring van de profetieën: "Aangaande deze zaligheid hebben de profeten die geprofeteerd hebben over de genade die voor u bestemd is, onderzocht en nagevorst, en ze hebben nagespeurd op welke of hoedanige tijd de Geest van Christus die in hen was, getoond heeft, toen Hij vooruit getuigde van het lijden wat over Christus zou komen en de heerlijkheid daarna" (1 Petrus 1:10 -11). Bovenstaande is echter maar een uiterst korte poging om iets te

laten zien van de verscheidenheid van soorten stof in de Bijbel waarover gepreekt moet worden. Er zijn nog veel meer indelingen die gemaakt kunnen worden. De *eschatologische* (bv. gedeelten uit Ezechiël, Daniël en Openbaring), de *gelijkenissen* verdienen al onze aandacht. Als kerkgangers en predikers toch maar eerst beseffen wat de geweldige roeping is om Gods Woord met onderscheid en inzicht te preken. Dat is hard werken en stelt hoge eisen! In elk geval, over welk deel in de Bijbel er ook gepreekt wordt, over een geschiedkundig gedeelte of een profetie of een gelijkenis of een wonderteken of over een visioen of over een psalm of een spreuk — moet de Heilige Schrift zelf als de enige norm ook de wijze van verklaring geven. De Schrift overtreft alle mensenwoorden en staat altijd boven het woord van mensen (dus ook boven de Belijdenisgeschriften). Het is niet voor niets dat de Reformatie van de 16e eeuw voor zijn Schriftverklaring en zijn prediking zo sterk vasthield aan zijn slagspreuk "Sola Scriptura". Voor de Gereformeerden was de Bijbel altijd de *HEILIGE* Schrift, de "Sacra Scriptura" en daarom gaven zij ook duidelijke regels voor Schriftverklaring en de prediking:

Sacra Scriptura autopistos est = De Heilige Schrift heeft de grond voor geloofwaardigheid in zichzelf.

Sacra Scriptura sui ipsius interpretis est = De Heilige Schrift is zijn eigen tolk en verklaarder.

Sacra Scriptura supremus index controversiarum est = De Heilige Schrift is de hoogste rechter over leer- en waarheidsgeschillen.

HOOFDSTUK 3

De Belijdenis en de prediking

3.1 De Reformatie van de 16e eeuw een herontdekking van de prediking.

Zoals Columbus de nieuwe wereld ontdekte en zoals de Renaissance het oude Hellas en Latium herontdekte, zo heeft de Reformatie weer de Heilige Schrift herontdekt. *Terug naar de Schrift*, werd de wekroep. "Sola Scriptura" (de Schrift alleen) werd de basis voor alle theologie en daarom ook voor de prediking. Na eeuwen van kerkelijk verval werd het weer Woordverkondiging. Luther stelde het zo duidelijk "dasz unser Herr selbst mit uns rede durch Sein heilig Wort" naar de mensen komt, zoals hij bij de ingebruikneming van de kasteelkerk van Torgau zei (Onze Here komt Zelf met onze prediking door Zijn heilige Woord). En de prediking van het Woord was altijd voor de Reformatoren prediking van de Heilige Schrift. Zo verklaart artikel VII van de *Nederlandse Geloofsbelijdenis* in de duidelijkste taal dat er geen ander gezag van mensen of geschriften of kerkelijke besluiten met het gezag van de Bijbel gelijkgesteld kunnen worden:

"En geen geschriften van mensen, hoe heilig zij ook geweest zijn, mogen met de Goddelijke Schriften gelijkgesteld worden — want de waarheid is boven alles — of ook de grote menigte of de oudheid of de opvolging van tijden of personen, of de kerkvergaderingen, verordeningen of besluiten ..."

Alleen als het Woord van God gehoord wordt, wordt het geloof gewerkt en ontstaat de wedergeboorte (het nieuwe leven) door de werking van de Heilige Geest: "Wij geloven dat dit waarachtige geloof, in de mens gewerkt door het gehoor van het Woord van God en de werking van de Heilige Geest, hem wederbaart en tot een nieuw leven maakt ..." (Art. 24). In artikel 35 van dezelfde Belijdenis wordt nog eens gezegd dat het door het gepredikte Woord is dat de "tweede geboorte" plaatsvindt "in de gemeenschap van het lichaam van Christus", m.a.w. in de gemeenschap met de kerk van Christus. Ook de *Heidelbergse Catechismus* (1563) verklaart dat de Heilige Geest het geloof geeft "door de verkondiging van het heilige Evangelie" (zondag 25). Dezelfde klem leggen de *Dordtse Leerregels* op de prediking als erop gewezen wordt hoe God de uitverkorenen "door Zijn Woord en Geest" roept (D.L., I, 7). Of verder: ". . . dit doet God door de kracht van de Heilige Geest en door het Woord of de bediening van de verzoening. Dit is het Evangelie van de Messias". (D.L. III/IV, 6). In V, 14 van de *Dordtse Leerregels* wordt verklaard dat God Zijn genadewerk doet "door middel van de Evangelie verkondiging". Kortom: De prediking van het Woord neemt in de Gereformeerde Belijdenis de centrale, beheersende plaats in de kerkelijke activiteit in. Tegenover alle richtingen en standpunten die de prediking van zijn belangrijkheid willen beroven, staat de Belijdenis op grond van de Bijbel er nog altijd bij vast. Neem het "solo verbo" (alleen door het Woord) weg — dan is de Gereformeerde Belijdenis ook gevallen. En dan heeft ook de Reformatie van de 16e eeuw geen betekenis meer! En dan hebben we geen kenteken meer waaraan wij de ware kerk kan kunnen kennen (art. 29 van de Ned. Geloofsbelijdenis).

3.2 De Catechismuspreek

Al vanaf de 16e eeuw hebben de Gereformeerde kerken het noodzakelijk geacht dat er ook onderwijs van de Belijdenis door de prediking gegeven wordt. Hoewel het "Sola Scriptura" altijd beheersend is, mag het geen tegenstelling met de belijdenis van de kerk zijn — de belijdenis die *volgens* Gods Woord is, is meteen ook een *vertolking* van Gods Woord. De mannen van de Reformatie noemden die ook een "repetitie", een herhaling van het Woord. En de kerk van de Reformatie *kán* niet zonder zijn belijdenis preken. De kerk *kán* geen belijdeniskerk zijn zonder een *belijdende* kerk te zijn. Vergeelde papieren in de brandkast betekenen niets als ze niet in het openbaar een betekenis hebben. Juist toen de brandstapels rookten en Rome met zijn valse leer de Schriftgelovigen beetnam, was er geen keuze: de *ware* Bijbelse leer moet gepreikt worden! Zo bepaalde de Wittenbergse kerkorde al in 1533 dat Luthers Catechismus geregeld gepreikt moest worden. In de "Pradicantenordnung" van Zürich werd dat al in 1532 onder leiding van Bullinger en Leo Judae bepaald. Later is dat ook gebeurd met de Catechismus van Calvijn en ook met die van á Lasco. Op 15 November 1563 werd in de kerkorde van de Paltz (Duitsland) neergelegd dat de Heidelbergse Catechismus elke zondag gepreikt moet worden. En de Gereformeerde kerke die nog de Dordtse Kerkorde handhaven, hebben tot vandaag toe nog dezelfde bepaling.

3.2.1 Het Woord wordt gepreikt

Laat er toch geen misverstand zijn: De catechismuspreek mag niet iets anders dan het Woord van God volgens de Heilige Schrift preken! De man die een catechismuspreek maakt, moet bij de Schrift *beginnen*, en niet met die catechismus. De gemeente moet dat duidelijk op kunnen merken: wat hier in de catechismus gezegd wordt, is niets anders dan de waarheid van Gods Woord. Als zij dat niet meer op kunnen merken, dan loopt het verkeerd in de prediking. De Heidelbergse catechismus heeft niet voor niets bij elke zinsnede waar een leerstuk gegeven wordt, een verwijzing naar het Schriftgedeelte vanwaar deze waarheid komt. Het is helaas één van de grootste oorzaken van misverstanden over de methode van de catechismuspreken, dat predikanten misschien zelden bij de Schriftgedeelten onder de antwoorden komen, terwijl die

juist het allerbelangrijkste deel van de catechismus zijn. Ze zijn geen bijlage, maar geven juist de wezenlijke inhoud. Het spreekt dus vanzelf dat het belangrijkste vereiste voor het maken van de catechismuspreek, juist *exegese* (Schriftuitleg) is — ten eerste exegese van de Schriftgedeelten waarop het antwoord rust en dan ook exegese van de catechismus zelf. Laat ons maar één voorbeeld geven over hoe belangrijk het is om vanuit de Schrift te werken naar de catechismus in plaats van om bij de catechismus te beginnen en het gevaar te lopen om nooit bij de Schrift uit te komen. We nemen nu zondag 21, vraag 54: "Wat gelooft u van de heilige, algemene Christelijke Kerk?" Allen zullen het eens zijn dat het bijna onmogelijk is om in één preek een volledige verduidelijking en beschrijving van de volle omvang van de kerk te geven. A. Kuyper heeft in zijn *E Voto* bijna 40 bladzijden eraan gewijd en nog steeds is het onvolledig. Maar het is ook niet nodig en het was ook nog nooit de bedoeling van de catechismuspreek dat de gemeente een dogmatische lezing over "Wat is die kerk" moet krijgen. Maar helaas, als je begint met de catechismus en de preek verder uitwerkt (dikwijls zonder de Bijbelteksten onder het antwoord), is het gevaar heel groot dat een theologische lezing de preek gaat vervangen. Dan worden theologische constructies als "kerk als instituut", "kerk als organisme", "zichtbare en onzichtbare kerk" uitgewerkt en "de Zoon van God" misschien niet eens gepreekt. En als Christus niet gepreekt wordt (1 Kor. 2:2), is het geen preek meer.

Ook de vraag "wat is de kerk?" kan in een preek alleen beantwoord worden met wie God is en wie Zijn Zoon Jezus Christus is en wie de Heilige Geest is en wat deze God *GEDAAN* heeft en nog steeds *DOET* en in de toekomst zal *DOEN*. Dan beginnen wij te begrijpen wat de kerk is. Het vergaderwerk van Christus "door Zijn Geest en Woord" geeft dan aan het begrip "kerk" een levende dynamische dimensie en de *prediking* (Geest en Woord) worden opnieuw dringend actueel — juist omdat de Schrift die onder het antwoord aangehaald wordt, dit aan ons verteld.

3.2.2 De tekst: Niet óf . . . óf, maar en ... en

Een oud praktisch probleem wat telkens bij het maken van een catechismuspreek opduikt, is de vraag: Wat is de tekst van deze preek? Moet ik een Bijbeltekst nemen, of is de betrokken catechismusafdeling zelf de tekst? Gewoonlijk wordt het probleem het gemakkelijkst opgelost door nu maar eenvoudig een keuze te maken: De ene theologie professor of predikant zegt dat je elke keer een Bijbeltekst moet nemen om daarmee te verzekeren dat Gods Woord gepreekt wordt, en de ander zegt, nee, de *catechismus* moet de tekst zijn, want die is dan juist op Gods Woord gebaseerd — het is toch vanzelfsprekend en logisch dat het ook Gods Woord is wat verkondigd wordt. Zó kunnen er voor beide standpunten argumenten tegen of voor aangevoerd worden. Reeds in de 17e eeuw hebben invloedrijke gereformeerde theologen standpunt tegenover elkaar ingenomen over de vraag: Wat is de tekst van de catechismuspreek, de Bijbel of de catechismus zelf? Coccejus pleitte bijv. Voor een Bijbeltekst en Bastingius weer voor het andere standpunt. Later heeft dr. A. Kuyper ook heel wat hierover geschreven en het standpunt om de catechismus zelf als tekst te nemen, heel sterk verdedigd en zei o.a.: "De Catechismus komt niet met menselijk gezag u toespreken, maar legt u een hele reeks van Schriftwoorden voor, om u aan dát Schriftgezag en daaraan alleen te binden". Het verschil tussen de gewone preek en de catechismuspreek maakt hij dan kort als volgt duidelijk:

- ♦ Bij de gewone preek wordt slechts één Schriftgedeelte genomen naar vrije keuze — in de catechismus is er geen vrije keuze en bovendien komen er dan vijf, zes, zeven en zelfs meer Schriftgedeelten waarop de preek gebouwd wordt.
- ♦ In de gewone preek zijn het de dikwijls onervaren predikers die zelf uit de tekst een thema bepalen en dat zelf formuleren — bij de catechismuspreek daarentegen is het thema al door kundige, "godzalige mannen in den geestelijken bloeitijd der gemeente vastgezet en aller-

zorgvuldigst geformuleerd". Hiermee heeft Kuypers zeker waardevolle dingen gezegd, maar toch bevredigen deze niet helemaal. Is het niet beter om van de óf. . . óf - redenering af te stappen en er liever aandacht aan te geven dat het ook de ene EN de andere kan zijn? Om het kort te zeggen: Soms is het onmogelijk om één Bijbelgedeelte als tekst te nemen om daarmee de vraag en antwoord te verklaren, zoals de bovengemelde zondag 21, vraag 54. Kijk maar net wat een rijkdom van Schriftgedeeltes hier de grondslag vormen! Maar er zijn ook gedeeltes waar één bepaald Schriftgedeelte uitnemend als een tekst voor de preek kan dienen en juist de inhoud van de catechismus uitstekend kan verklaren, bijv. voor een preek over vraag en antwoord 39 waar Galaten 3:13 gebruikt kan worden, of voor een preek over vraag en antwoord 76 waar het laatste gedeelte van Johannes 6 een bijzonder geschikte tekst kan zijn. Denk ook aan het hele derde deel van de catechismus dat juist een behandeling geeft van twee duidelijke Schriftgedeeltes, de wet en het gebed. Ons hoeven van de tekstkeuze geen dilemma te maken — als wij maar ten minste de Schriftgedeeltes die de catechismus zelf gebruikt, zullen exegetiseren! Zo kunnen de "tekortkomingen" in de catechismus juist opgevangen worden, want de catechismus is geen volledige, volmaakte leer die alles zegt. Hij staat niet op dezelfde lijn met de Schrift. Bijv. in zondag 18 spreekt de catechismus over het "nut van de hemelvaart van Christus voor *ons*", maar hij zwijgt over de heerlijkheid van de hemelvaart voor *HEM*: Dat God Christus uitermate verhoogd heeft (Fil. 2:9 en 10) en hij zwijgt over de heerlijkheid van de hemelvaart voor God (Joh. 14:28b). Maar de prediker moet in de voorbereiding van zijn preek ook een nauwkeurige exegese van de catechismus doen en precies lezen wat er staat! In zondag 9 wordt er zo gesproken van God de Vader die "*door* zijn eeuwige raad en voorzienigheid (de schepping) nog onderhoudt en regeert". Opvallend is het dat de meeste verklaringen van de catechismus en ook preken dit gedeelte behandelen alsof er staat "*volgens*" Gods eeuwige raad enz. En dat is een nogal groot verschil!

3.2.3 "*Een vlakte van dorre beenderen*" (Ezech. 37)

Een groot gevaar is dat onze predikanten de catechismus preken op een manier die niet meer spreekt tot de tijd waarin wij leven. Voor veel gereformeerden heeft dit belijdenisgeschrift omdat dit al 400 jaar oud is, zijn betekenis verloren. In onze tijd is hij niet meer actueel, wordt er gezegd, en hij is archaisch, verouderd en uitgediend; hij spreekt ons en onze kinderen niet meer aan; hij gaat over andere problemen dan waarmee wij vandaag te maken hebben, enzovoorts. Ook waren de tegenstellingen tussen de waarheid en de valsheid voor de kerk toen anders, bijv. toen het ging tegen de dwalingen van de Roomsens, maar vandaag zitten we met andere confrontaties — ideologieën zoals het communisme, ethiek (zedeproblemen zoals abortus, homofilie), de nieuwe moraal, en adem berovende technisch ontwikkeling die de mens van zijn ankers losrukt. In deze gedachtegang van de veranderde wereld zit er natuurlijk een grote waarheid, maar om nu van daaruit te concluderen dat de catechismus dan uitgediend is. — roept om een veel degelijker en serieuzere bezinning. Jammer genoeg hebben onze dominees die preken een grote schuld aan de devaluatie van de catechismus in onze tijd. Wijzelf behandelen dikwijls de leer van de kerk op een manier dat de hoorders naderhand "een vlakte met dorre beenderen en geraamtes" voor zich zien. Er komen dan preken die gaan over de "doodsbeenderen" van Pelagianen, Remonstranten, Socianen, Lutheranen en Roomsens, en de gemeente moet dan een optocht maken naar de oude graven van de ketters van eeuwen geleden en het loopt uit op een "post mortem" in plaats van *dezelfde* dwalingen die vandaag nog springlevend in levenden lijve de kerk *hier* en *nu* bedreigen. Wat de kerk vandaag broodnodig heeft, zijn preken die de *moderne* Pelagianen en Remonstranten en een verscheidenheid ketterijen ontmaskeren. En wat van de moderne "gnostiek" in de godsdienst en die dialectische theologie en het heidense staatsidee-humanisme. Het is juist weer het *verzoeningswerk van Christus* dat vandaag in het brandpunt van de prediking komt staan —

het leerstuk wat in de catechismus zó'n uiterst belangrijke plaats inneemt en de Schrift op een briljante manier vertolkt. En denk aan de moderne dweepzieke godsdienst die de werking van de Heilige Geest losmaakt van het Woord. Of denk net hoe duidelijk zal de gemeente op kunnen merken wat de kracht van de ware wetsbeschouwing in de moderne tijd van revolutie en zedelijk verval is: "Geliefden, geloof niet elke geest, maar stel de geesten op de proef of zij uit God zijn, want vele valse profeten zijn in de wereld uitgegaan" (1 Joh. 4:1). Beproof de geesten! Letterlijk staat er in het oorspronkelijke Grieks: Beproof de *winden*. Er waaien valse winden over de wereld en zij waaien dikwijls door de vensters en deuren van de kerk. En nu moeten de prediker en de gemeente zich duidelijk onderscheiden en onderkennen. Daarvoor zijn de Heidelbergse Catechismus en ook de andere gereformeerde belijdenissen uitnemend geschikt. Dan hoeven wij ook niet met Sauls harnas de Goliaths te bevechten, maar we moeten de geschikte stenen voor de slinger uitzoeken. Wij moeten de catechismus *bestuderen!*

3.2.4 De Catechismuspraak en de eenheid van de kerk

Waarom zijn de kerken met de gereformeerde belijdenis vandaag zo verdeeld en verscheurd? Is het niet juist omdat er niet meer ernst gemaakt wordt met de Catechismuspraak, omdat de Belijdenis niet meer serieus opgevat wordt en zo heel ontrouw geworden is aan deze reformatorische roeping? Waar deze roeping nog nagekomen wordt, bestaat de hoop dat er nog gewerkt wordt in de richting van "de formulieren van enigheid". In de 16e eeuw heeft de prediking van de Nederlandse Geloofsbelijdenis en de Heidelbergse Catechismus niet alleen de reeds bestaande eenheid van de kerk naar voren gebracht, maar heeft deze een geweldige bijdrage geleverd om verder de eenheid van de kerk in Nederland, Frankrijk, Duitsland en andere landen te bewerken. En dat doet de geregelde Catechismuspraak vandaag nog: om de eenheid te bewaren en de eenheid te bewerken! De predikanten die getrouw zijn om Sondag na zondag de leer(belijdenis) van de kerk te preken in gemeenschap met kerken met dezelfde belijdenis, zijn bezig met *oecumenisch* werk — misschien nog veel belangrijker dan vele synodebesluiten over de eenheid van de kerk. Om Gods Woord te preken en daarom ook om de Catechismus te preken (ook die moet Woordverkondiging zijn!), is beloften nakomen — Doopbeloften en Belijdenisbeloften. Die zijn om te *erkennen*, te *belijden*, te *PREKEN* "dat de leer die in het Oude en Nieuwe Testament en in de Artikelen van het Christelijke geloof vervat zijn, en in die Christelijke Kerk *alhier* geleerd wordt, de waarachtige en volkomen leer van de zaligheid is."

HOOFDSTUK 4

De bedienaar van het Woord

4.1 Dienaar van het Woord

De prediker staat in de kerk onder verschillende namen bekend: Hij is de *predikant* (afgeleid van het Latijnse "praedicator") of *herder* en *leraar* en algemeen staat hij bij ons ook bekend als *dominee*. De laatste benaming voor de prediker is echter helemaal niet aan te bevelen omdat die afgeleid is van een Latijns woord wat "heer" betekent. En dat is alles behalve een omschrijving van het ambt van de prediker. *Dienaar van het Woord* (of bedienaar) is echter de beschrijving die de Heilige Schrift zelf geeft volgens *Handelingen 6:4*. Dit is ook de benaming waaraan Calvijn voorkeur geeft. In de Nederlandse Geloofsbelijdenis (art. 30:31) wordt dit ambt beschreven als "dienaars of herders" van het Woord en in het bevestigingsformulier worden dezelfde benamingen om de beurt gebruikt. In het begrip "dienaar" (juist vanuit zijn Bijbelse betekenis) wordt het eigenlijke werk van de prediker zo

duidelijk en precies beschreven dat veel misverstanden meteen opgeruimd worden. Omdat hij *dienaar* is, bekleedt hij een ondergeschikte plaats; hij staat in dienst van iemand die hoger is dan hij en die over hem gezag heeft, die hem uitstuurt en die aan hem een taak opdraagt. En de dienaar heeft dan geen keuze dan om deze taak gediensstig uit te voeren! In Naam van zijn Zender moet de dienaar spreken. Zo kan de *bedienaar van het Woord* als hij getrouw wil blijven, nooit iets anders doen dan zich gediensstig onderwerpen aan de HERE. Dit is dan juist zo uiterst noodzakelijk op de kansel! Met heilige eerbied en ontzag moet de prediker het Woord brengen omdat het Gods Woord is. Hij staat er niet in zijn eigen naam of ter wille van zichzelf, maar om Christus' wil preekt hij niets meer en ook niets minder dan wat aan hem opgedragen is, nl. het Woord van God! Niet in de prediking zelf en niet in uiterlijke dingen ligt het gezag van de prediking: Niet in het gebruik van grote geleerde woorden, of in de bombastische houding of in zelfverheffing of in kunstgrepen uit de voordrachtskunst bepalen de waarborg voor de prediking niet, maar in het eenvoudige feit dat het GOD is die spreekt! Ook hangt het ambt van de bediening van het Woord niet aan uiterlijke kentekenen zoals een toga, mantel of witte das, maar nog eens: Het Woord wat gesproken wordt geeft zelf gezag en autoriteit. Niemand moet hieruit afleiden dat op deze wijze een slordige, niet smaakvolle kleding voor predikers bepleit wordt, maar ter wille van "het dwaze volk" (Calvijs uitdrukking) moeten wij duidelijk verklaren dat de Schrift niet zo iets als een "ambtskleed" voor de Nieuwtestamentische kerk kent. Hiervan heeft zelfs *Paul Kruger* gezegd: "Als dit het bevel is (dat predikanten een speciale kleding moeten dragen) dan mag de leraar die helemaal niet aantrekken, want alleen de Hogepriester (in het O.T.) mag een ambtskleed aantrekken, maar nu hebben we slechts één Hogepriester, namelijk Christus. Het is tijd dat bef en mantel afgeschafte worden, want die maken Gods Woord krachteloos Ik vraag u broeders, laat u gekend worden aan de zuivere prediking van het Woord!" (*Gedenkboek van de Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika*, 1909, pp. 89, 90). Zo komt de prediker ten eerste als een *dienaar* van God met Gods Woord. En hij moet een *getrouwe* dienaar zijn die zich altijd houdt aan zijn opdracht die elders zo prachtig beschreven wordt: "Hij moet het Woord van de Here, door de Schriften van de profeten en apostelen geopenbaard, grondig en oprecht aan de gemeente verkondigen en deze toepassen, in het openbaar zowel als afzonderlijk, tot nut van de toehoorders, door te onderrichten, te vermanen, te vertroosten en te bestraffen, volgens de behoefte van ieder. Hij moet de bekering tot God en de verzoening met Hem door het geloof in Jezus Christus verkondigen en met de Heilige Schrift alle dwalingen en ketterijen weerleggen die in strijd zijn met deze zuivere leer. Dit alles wordt ons duidelijk te kennen gegeven in de Heilige Schrift; want de apostel Paulus zegt dat zij moeten arbeiden in het Woord; en elders leert hij dat het moet geschieden naar de maat of regel van het geloof. Hij schrijft ook dat een herder aan het betrouwbare woord wat volgens de leer is, moet vasthouden en het goed moet snijden ..." (Uit het Bevestigingsformulier voor Bedienaars van het Woord in de Gereformeerde Kerken).

Geweldig groot wordt dan de verantwoordelijkheid van de bedienaar van het Woord. Maar net zo groot is die verantwoordelijkheid van de gemeente om te zorgen dat de dienaar niet afwijkt van zijn ambt. "Wie is dan de getrouwe en verstandige dienstknecht wie zijn heer over zijn dienstvolk aangesteld heeft om hen hun voedsel op tijd te geven? Gelukkig is de dienstknecht tegen wie zijn heer, als hij komt, op deze manier bezig zal vinden" (Math. 24:45, 46).

4.2 Herder en leraar

De benaming "herder en leraar" voor de predikant vindt waarschijnlijk ten eerste zijn oorsprong in de Schrift en wel in Efeziërs 4:11 waar staat: "En Hij heeft gegeven sommigen als apostels, anderen als profeten, anderen als evangelisten, anderen als *herders en leraars*." Het was dan een bijzondere groep ambtsdragers in de kerk. Zij zijn *altijd* herders. Maar door

hen hier ook leraars te noemen, beklemtoont Paulus een bepaald deel van hun ambt, namelijk *om te leren*. Als wij deze betekenis van het herdersambt, nl. om te *leren*, goed opmerken, dan is de algemeen gangbare opvatting onder kerkmensen verkeerd, nl. dat een predikant zo ongeveer 50% herder moet zijn en 50% leraar. Zo horen we dikwijls: Ds. X is nu niet zo 'n goede prediker, maar hij is een uitstekende herder, of andersom. Daarmee wordt dan bedoeld dat hij

Heel goed huisbezoek doet, maar op de kansel is hij niet zo bedreven en zo wordt het ambt verdeeld in een *herderstaak* en een *leraarstaak*. Het onderscheid is dan: Op de kansel of voor de catechisatie is de predikant leraar; van de kansel áf is hij herder. Een dergelijke beschouwing doet echter afbreuk aan de hoge roeping om te preken. Om de schapen te voeden met het Woord — dit is de eigenlijke taak van de herder. Dr. A. Kuyper heeft al in 1881 geschreven dat een herder die zijn gemeente op de preekstoel schraal voedt, "kan met het trouwste huisbezoek en de zorgvuldigste armenverzorging, nooit, nooit aan de gemeente vergoeden, wat hij haar door veronachtzaming van den kanselarbeid onthoudt" Om zijn preek voor te bereiden, moet voor elke herder van de kudde elke week *hoofdzaak* blijven.

4.3 Prediker en ambt

Dit is het opmerkelijke dat God de gemeente niet direct met zijn eigen stem toespreekt, maar Hij gebruikt een mens die Hij in een bijzonder ambt zet. Vanuit die Schrift kunnen we kort de volgende gegevens i.v.m. het ambt van bedienaar van het Woord naar voren brengen:

In het Oude Testament spreekt God tot de vaders door de profeten (Heb. 1:1). Voortdurend horen we hoe God de ene na de ander persoon roept en aan hem een opdracht geeft om zijn Woord te spreken. In het Nieuwe Testament riep Jezus zijn apostelen en gaf aan hen zijn Woord (Joh. 17:14) en Hij stuurde hen uit om in zijn Naam het Evangelie te preken (Luk. 9:1, Joh. 20:21). Paulus is door Christus in een ambt gesteld om het Evangelie te verkondigen (1 Tim. 1:12, 1 Kor. 9:17, Tit. 1:3). Verder heeft de Here tot opbouw van zijn gemeente naast de apostelen ook gegeven profeten, evangelisten, herders en leraars (Ef. 4:11, 12; 1 Kor. 12:28). De Heilige Geest stelt ouderlingen aan (Hand. 20:28). Prediking van het Woord draagt een *ambtelijk* karakter in de eerste plaats in de zin dat God een persoon bijzonder roept tot zijn dienst. Hij moet zijn ambt uit de hand van God *ontvangen* en hij kan het niet maar willekeurig toe-eigenen of neerleggen, *want dan komen het gezag, de autoriteit van zijn Zender onmiddellijk in het gedrang*. Door de hele Schrift wordt deze zaak sterk beklemtoond (denk bv. aan de zonde van Korach, Datan en Abiram, de ongehoorzaamheid van de profeet Jona en Demas die de kerk in Rome in de steek liet). Calvijn beklemtoonde de plaats van het bijzondere ambt in de kerk zo sterk dat hij kon zeggen: Het licht en de warmte van de zon, of spijs en drank zijn niet zo noodzakelijk voor de onderhouding van het tegenwoordige leven, dan het ambt van apostel en herder tot bewaring van de kerk op aarde (Institutie, IV, iii, 2).

4.4 De kleine mens — het grote ambt

Mensverheerlijking in de kerk is afgoderij. Een predikant die de preekstoel gebruikt om zichzelf te verheerlijken of toelaat dat hij verheerlijkt wordt, wordt gevaarlijk, want dan wordt hij de oorzaak dat de gemeente geruïneerd wordt. Net zo kunnen lidmaten die God niet meer achter de prediker opmerken en maar net naar de mens kijken en altijd de mens zoeken, een stuk wereld in de kerk binnenbrengen. Voor de bedienaar van het Woord komt het er toch ten eerste op aan *wat* hij preekt. Het gaat niet over de mooie redevoeringen, de gloedvolle improvisaties, de schitterende gedachtenopbouw, het retorische vernuft (hoewel de Here iemand hiermee voor zijn dienst kan begenadigen). In de kerk worden zij heel dikwijls pathetische bombasten! Als de prediker en de gemeente maar altijd onthouden: Het komt erop

aan dat GOD spreekt. En als God spreekt, dan moet de mens zwijgen, ook op de kansel. God gaat dan ook met zijn spreken dwars tegen ons vlees in. Zijn Woord is drastisch tegen alle strelende zoetsappige preken die de mens strelen. Is het dan niet ook voor ons juist opvallend dat God maar zelden aan Zijn kerk uitstaande, indrukwekkende mannen schenkt die aan de smaak van de gemeente beantwoorden? Al toen Jezus Christus voor Zich discipelen koos, ging dat tegen het idealisme van de mens in, want wie waren deze eenvoudige vissers dan eigenlijk dat zij voorrang moesten krijgen boven de hogepriester Kajafas en de begaafde rijke jongeling enzovoorts? Maar Jezus koos juist hen uit die naar de mens en in het oog van de wereld niet voor hun taak opgewassen waren, zodat zijn *genade* kan schitteren en niet de voortreffelijkheid van de mens. Paulus zegt dan ook i.v.m. het ambtswerk: "Maar wij hebben deze schat (d.w.z. de bediening van Gods Woord) in aarden vaten, zodat de voortreffelijkheid van de kracht van God mag zijn en niet uit ons" (2 Kor. 4:7). Een aardenkruik is broos en zwak, en als die valt breekt hij in scherven. Zo is de ambtsdrager een nietige drager van een geweldig ambt. Laat ons echter alleen onthouden dat het ambt aan de andere kant niet overschat moet worden zoals bij Rome wat zegt dat het ambt zelf, los van het Woord, een magische kracht kan werken. Hier geldt ook nog eens: Wat God samengevoegd heeft, mag geen mens scheiden.

4.5 De actuele prediker

Zo dikwijls worden er verschillende eisen aan de prediker gesteld. De één zegt: Er moet meer boeteprediking in de kerk wezen; de ander beweert: Geef ons meer liefdespreken! Maar zijn er dan ooit twee aparte soorten prediking? De vertroosting van de Here en zijn verschrikking zijn toch geen twee evangelies, maar we hebben te maken met het *ene* Woord zoals dat in de Bijbel voor ons ligt. De prediking is het éne tweesnijdende zwaard van de Geest dat voor de gelovige tot troost is en voor de ongelovige tot oordeel; een reuk tot het leven voor hen die geloven en een reuk tot de dood voor hen die de prediking verwerpen. Als de bedienaar van het Woord dit niet altijd goed opmerkt, dan begint hij te bewegen langs twee banen waartussen de wissels omgegooid worden en dan zijn de factoren die bepalen welk soort preek het zal zijn, dikwijls bedenkelijk. Boeteprediking of troostprediking? Dit hangt van de omstandigheden af, zal iemand beweren. Maar daartegenover moeten we consequent antwoorden dat de omstandigheden nooit de inhoud van de prediking kunnen bepalen, maar juist omgekeerd: het *gepredikte Woord laat ons de omstandigheden verstaan*. De omstandigheden verklaren niet het Woord, maar het Woord laat zijn licht over de omstandigheden vallen en dan versta ik die beter. Bijv. als de kerk in de laatste dagen in ontzettende nood verkeert, is dit dan het *oordeel* over de kerk — of is dit niet juist wat het Woord vertelt dat dit zal gebeuren? Het Woord verkondigt geen boete en bekering omdat het zo slecht gaat in de laatste dagen, maar omdat het koninkrijk van de hemelen nabij is! En het Evangelie (de blijde boodschap) wordt niet verkondigd omdat de mensen er behoefte aan hebben of omdat zij onder zekere omstandigheden er meer ontvankelijk voor zijn, maar omdat God dit bevolen heeft! Al zou de prediker dan met de grootste oproep tot bekering en aankondiging van oordeel voor de dag komen, dan moet die altijd *het Evangelie van Jezus Christus as uitgangspunt nemen*. En al preekt hij het Evangelie in zijn heerlijkste troost met de lafenis van de zaligheid en geluk, dan wordt de hoorder meteen ook geconfronteerd met de heilige ernst ervan en de bittere gevolgen als het niet aangenomen wordt! Het is niet de *tijd* die de prediking moet beheersen en daarom de prediking gaat opsplitsen in twee tegenovergestelde entiteiten van boetepreken en troostpreken, maar de prediking moet als een baken in de tijd staan. En de taak van de prediker is om dit baken aan te wijzen. Daarom moet hij het Woord goed kennen zodat hij de tijd zal kennen. De prediker is geen boeteprediker of troostprediker, maar altijd prediker van Gods volle raad — bedienaar van het Goddelijke Woord.

4.6 De prediker als Schriftgeleerde

Zonder kennis van de Heilige Schrift, wordt het optreden van de de prediker op de kansel een bedenkelijke zaak. Hij is immers bedienaar van het *Woord!* Hij moet dus de Schriften grondig onderzoeken en er doelbewust tijd voor maken. Hij moet een *Schriftgeleerde* zijn! Maar hij moet geen Schiftgeleerde zijn zoals de Schriftgeleerden in de tijd van Jezus' komst op aarde, want zij waren eigenlijk Joodse theologen die de Joodse wetenschappelijke theologie aanzagen voor de ware geloofskennis. Daarom verachtten zij de schare die deze "theologie" niet kende. En dat kan vandaag ook nog steeds het gevaar zijn dat veel predikanten de overgeleverde theologie, het wetenschappelijke stelsel en de boekengeleerdheid van één of andere professor voor hen "Schriftgeleerdheid" betekent. Dan wordt er maar weer alleen op een ander manier slaven van mensen gemaakt als van hen geëist wordt om een theologisch systeem te volgen zonder de noodzaak om de Schrift te kennen. Maar de bedienaar van het Woord moet een ware *Schriftgeleerde* zijn! En Jezus wil hebben dat zijn predikers *Schriftgeleerden* moeten zijn "die een leerling(e) geworden zijn in het koninkrijk van de hemelen (die) zoals een huisheer uit zijn schat nieuwe en oude dingen tevoorschijn halen" (Matt.13:52). "Daarom, zie, Ik stuur profeten en wijze mannen en *Schrift geleerden* naar u toe. . ." (Matth. 23:24). De kennis van de Heilige Schrift is de noodzakelijke voorwaarde om de tijd waarin wij leven, te kennen. Alleen hierdoor kunnen de valse geesten en stromingen die de gemeente als prooi kiezen, gekend worden. De bedienaar van het Woord moet de Bijbel zo goed kennen dat hij kan weten wat de gemeente nodig heeft, en niet wat hij zelf vermoedt wat zij nodig hebben of wat zij uit vleeselijke overwegingen vragen. Dit komt neer op discretie: hij moet kunnen *onderscheiden*. *Het is in dit onderscheid* wat voor de gemeente nodig is, waarin de prediker zo gemakkelijk kan mistasten. Het gevaar is zo groot dat hij in zijn studeerkamer en op de kansel een *dwaas* wordt die "op zijn eigen hart vertrouwt" (Spr. 28:26). Zoals de valse profeten in de dagen van Jeremia worden zij dan gevangen in hun eigen subjectieve (zoals zij zelf voelen en denken) overwegingen. Dan krijgen wij naderhand profeten die zoals God Zelf zegt en in zijn Naam vals profeteren. "Ik heb hen niet gestuurd en hen geen bevel gegeven en met hen niet gesproken; zij profeteren voor u een leugengezicht en nietige waarzeggerij en bedrog van hun hart" (Jer. 14:14). Verschrikkelijk is de beschrijving van predikers die geen ernst meer maken met het Woord en van hun kanselwerk een zaak van menselijke productie maken: predikers die achter hun "eigen geest aan wandelen". "Wee de dwaze profeten die achter hun eigen geest aan wandelen en achter dingen die zij niet gezien hebben Uw profeten, o Israël, zijn als jakhalzen in puinhopen. U bent in de bressen niet opgegaan en hebt de muur niet gebouwd om het huis van Israël, om in de strijd pal te staan op de dag van de HERE. Zij hebben nietigheid gezien en leugenachtige waarzeggerij, zij die zeggen: De HERE heeft gesproken — terwijl de HERE hen niet gestuurd heeft; en dan wachten zij op vervulling van het woord!" (Ezech. 13:3-6). Hier hebben wij nu een duidelijke beschrijving van predikers die wel *geestdrift* hebben, maar het is de geestdrift van de "eigen geest" en geen kracht van de Heilige Geest! Er is maar net één weg voor de bedienaar van het Woord; er is slechts één mogelijkheid volgens welke iemand geen valse prediker zal zijn, maar een ware prediker; hij moet *altijd* vragen: Wat zegt de HERE? Wat zegt de Heilige Schrift? Als een predikant dit loslaat, dan wordt hij een valse prediker, "een jakhals in puinhopen" zoals de Schrift zegt. Als een kerk die loslaat (denk hier m.n. aan hiërarchische synodebesluiten) dan wordt het een valse kerk die achter valse profeten aanloopt. Ook van de prediker en de kerk geldt dit voortdurend dat de weg alleen zuiver gehouden kan worden, door die te houden naar het Woord! (Ps. 119). De prediker die niet wil luisteren naar de stem van de Goede Herder, wordt een huurling. Hij is meer bezorgd over zijn eigen veiligheid dan over de veiligheid en de welstand van de kudde. Hij zoekt compromissen, hij heeft andere bindingen dan de bindingen van de Schrift, hij laat zich voorzeggen door mensen, hij belooft

loyaliteit aan instellingen buiten de kerk waaraan hij meer getrouw is dan aan het Woord. Alleen in onvoorwaardelijke overgave aan de volle waarheid van de Schriften, zonder enig bijbedoeling, kan de prediker de volle rijkdom van Gods genade aan de gemeente preken. Alleen bij het licht van de Heilige Schrift en niet bij het licht wat door mensen opgestoken is, kan hij zijn gemeente kennen haar nood en ellende, in de tijd en omstandigheden waarin zij leeft en in haar roeping. "De concrete situatie" kan pas gekend worden, als er kennis van de Schrift is en dan alleen kan er "actueel" gepreekt word! Maar vandaag krijgen we dikwijls preken die meer "geactualiseerd" zijn dan "actueel". Om het anders te zeggen: de preek heeft meer te maken met de gebeurtenissen van de dag, met de krantenberichten, met de "bestsellers", met de sensatie van de dag — dan met de Schrift. Dan beheerst de tijd de prediking en niet meer de *prediking* de tijd! Wij moeten *hier en nu* — het is al een leuze geworden — *middenin het leven staan*. Elk mens moet dat doen en de bedienaar van het Woord moet het doen en de prediking moet middenin het leven staan. Er wordt dan ook geklaagd dat de bediening van het Woord niet middenin het leven staat. Hierover is er onder ons geen verschil. Maar het verschil in opvatting komt pas als we beginnen te vragen: *wat wordt er onder verstaan om middenin het leven te staan?* Wij kunnen het ook zo verstaan dat de prediking middenin het leven moet staan van de zorg en strijd van de mensen, zijn moeiten en twijfel — dat de prediking daarin zijn uitgangspunt moet nemen om van daaruit een uitweg proberen te vinden, om van daaruit door het geloof een open deur te vinden. Zo wordt er dikwijls gepreekt (denk aan de existentialisten) en zo wordt het Evangelisatiewerk dikwijls aangepakt. Zó willen veel mensen het vandaag ook in de gereformeerde kerken hebben. Maar dat is niet middenin het leven staan, maar midden in de *dood!* Van daaruit kan het leven niet gepreekt worden. Om middenin het leven te staan, is iets anders: *Het is om middenin het leven van de gemeenschap met God en met het Woord van het Leven te staan* — om in de ware gemeenschap met Jezus Christus te leven door het geloof aan zijn Woord, Een ander uitgangspunt mag er niet zijn! Maar nu zijn er mensen die bedenkingen hiertegen hebben. Wat dan van ons aardse leven met zijn nood en strijd en twijfel? We moeten dat ook toch kennen! En dat moet ook in de prediking erkend worden! Het moet toch een plaats in onze preken hebben! Natuurlijk. Wij moeten het kennen. Maar dan moeten we het *waarlijk* kennen. Dan moeten wij het onder het licht van de opstanding kennen — wij moeten het onder het licht van de gemeenschap met God kennen. Dit is: Het leven met zorgen en twijfel moeten wij onder het licht van het Woord van gemeenschap met God kennen als een leven als gevolg van de zonde. Wij moeten het brandmerken als een leven van het vlees. Dat kunnen wij alleen onder het licht van de opstanding. Als we maar altijd ons uitgangspunt in de Heilige Schrift nemen, als we maar altijd de ware verkondiging vanuit Christus doen die geleerd heeft: Ik ben de weg en de waarheid en het *leven!* De prediker moet altijd onthouden dat de kerk geen "genadewinkel" (K. Schilder) is. Kerkgangers zijn geen goede klanten die op aanvraag bij de toonbank van een kansel staan. En de beste prediker is niet de beste "verkoopagent". Hij hoeft niet te "adverteren" met allerlei kunstgrepen — maar hij gaat als hij die kansel beklimt, eenvoudig *uitdelen!* In naam van God geeft hij eenvoudig het Evangelie. De kerkgangers hoeft er niet voor te betalen, want Christus heeft al betaald! Alleen het Woord van God! Daarmee is de cirkel waarbinnen de prediker mag bewegen precies rond. Paulus heeft het goed opgemerkt en voor deze nuchtere waarheid gebedd: Wee mij als ik het Evangelie niet verkondig!

HOOFDSTUK 5

De Kerk tot wie de prediking komt

De prediking is nooit zonder adres. De preek in de gemeente komt altijd ook *tot* de gemeente. De prediker staat op de kansel altijd voor *Gods volk*. Hij heeft niet te maken met een aantal losse enkelingen die niets met elkaar te maken hebben, maar met Christus' kerk die Hij

gekocht heeft met zijn bloed. Het was de zo bekende Amsterdamse prediker ds. J. C. Sikkel die

Eens gezegd heeft: "Het belangrijkste kenmerk van elke goede preek in de kerk is, dat die gericht is tot de gemeente van Christus zoals die zichtbaar optreedt ..." Ook heeft de bekende homileet prof. Hoekstra het met overtuiging duidelijk gesteld dat het object van de prediking in de kerk altijd de gemeente van het Nieuwe Verbond is. De bediening van het Woord geschied in de vergadering van de gelovigen en daarom begint de prediker zijn preek met de aanhef: "Geliefden in onze Here Jezus Christus. . ." Het was A. Kuyper die de zaak duidelijk maakte met het beeld van een winkel. In een winkel wordt alleen verkocht wat gevraagd wordt volgens wat elke klant graag wil hebben. Maar zo is het nooit in de gemeente en mag het nooit zijn. Nee, met de prediking in de gemeente moeten alen eenvoudig ontvangen wat aan hen gegeven wordt. "De Dienaar des Woords is geen apotheker, die de simplitiekast openzet en er nu de patiënten maar in laat grasduinen, maar een medicijn meester, die, onder verantwoordelijkheid aan den Heere van leven en dood, zijn recept voorschrijft". De grote fout die dan ook dikwijls door predikers gemaakt wordt, is dat zij vergeten dat de gemeente kerk van Christus is. Zij zien de lidmaten tezamen niet meer als Gods *verbondsvolk*. En ontzettend groot wordt dan de dwaling in de prediking als die niet meer gebracht wordt tot de gemeente die in Christus geheiligd is en dat *allen* de verbondsbeloften ontvangen hebben en dat zij daarom allen een grote verantwoordelijkheid voor God hebben. Er wordt dan soms ook uitgegaan van het standpunt dat de prediker r altijd rekening mee moet houden dat een deel van zijn gemeente hypocriet is. Voor deze mogelijkheid krijgt de preek dan meteen het accent dat die een deel van de gemeente altijd bang moet maken en hen zo de schrik op het lijf jagen dat zij niet te laat met een ingebeeldde hemel verloren gaan. De prediker moet zorgen dat zij niet al te gemakkelijk de beloften van genade aan zichzelf toe-eigenen, en daarom moet er maar aldoor gevraagd worden: Hebt u ooit deel aan de genade van Christus? Als de gemeente dan altijd voortdurend gezien wordt als een groep mensen waarvan een *deel* toehoorders schijnheiligen zijn, een deel van de gemeente die op weg is maar de hel, dan komt de toepassing heel dikwijls op het volgende neer, ongeacht de verscheidenheid formuleringen: "De Schrift zegt hier zo, maar is dat voor u ook waar?" Dan wordt de preek een stuk dualisme met twee toepassingen. Door aan de ene kant te zeggen "de Schrift is waar" en aan de andere kant te vragen "of het ooit voor u waar is?" probeert de prediker de gelovigen enerzijds te troosten en de hypocrieten anderzijds te vermanen. Maar het resultaat is tragisch: de gelovige die de volle preek op zichzelf toepast, raakt in twijfel en de hypocriet die in zijn waan alleen het geriefelijke deel aan zichzelf toe-eigent, wordt in slaap gewiegd. Als de gemeente aldus als een verdeelde gemeente behandeld wordt, dan word de belofte met de ene hand gegeven, maar met de andere hand weer teruggetrokken. Om dit met een beeld te verduidelijken: Welk soort boodschapper zou het zijn die nadat hij gezegd heeft: "Ik geef nou aan u een boodschap van een goede tijding", maar onmiddellijk laat hij erop volgen: "Ik ben echter niet zeker of u de goede man bent aan wie ik de boodschap moest brengen". Als dit nu die manier is waarop de prediker zijn gemeente behandelt, dan kan dit net één gevolg hebben: de gelovigen beginnen te wankelen en twijfelmoedig te worden en de hypocrieten houden het goed uit onder de preken. Maar er is nog iets. As er dan zo gespeeld wordt met de *beloften* van het Evangelie voor de gemeente door te suggereren dat niet alle lidmaten er recht op hebben waarom doen deze predikers dit dan niet met de *eisen* van het Evangelie (de eisen om Gods geboden na te komen). Waarom wordt er dan nooit gevraagd: "Geldt dit *gebod* ooit voor u?" Hoe moeten we dan de gemeente zien voor wie gepreekt moet worden? Nooit mag deze in twee groepen gesplitst worden alsof de ene groep wel de erfgenamen van de genade (beloften) zijn en de andere niet om dan elke groep (al is het één preek) twee aparte boodschappen te brengen! Nee. Als de prediker voor zijn gemeente staat dan moet hij aan allen zonder onderscheid het ene Evangelie, het Woord van het Verbond brengen — en dat is altijd *belofte*

en *eis* die onlosmakelijk aan elkaar verbonden zijn. Elk verbondskind moet elke keer belofte en eis horen. Aan allen, zonder onderscheid wordt beloofd dat Christus gestorven is; allen moeten dit geloven — maar wee hem die niet gelooft! Zo wordt het koninkrijk van de hemelen tegelijkertijd geopend en gesloten — geopend voor wie gelooft, gesloten voor wie niet gelooft! Een onzuivere beschouwing tot wie de prediking in de kerk komt en loslating van de waarheid dat de prediker voor de gemeente van Jezus Christus staat, kan ook andere misverstanden i.v.m. de preek laten postvatten die onnodige spanningen meebrengen. Bv. is het adres van de prediking de hele gemeenschap of is hij gericht tot de enkeling? Moet hij komen tot de massa als zodanig of moet de individuele persoon in het middelpunt staan op zo'n wijze dat zijn godsdienstige leven per slot van rekening een persoonlijke verantwoordelijkheid is en hij toch al geïsoleerd van de gemeenschap van de kerk staat. Dat wat in zo veel homiletische boeken genoemd wordt, "op de man af", is dit niet eigenlijk de verwezenlijking van de actuele prediking. Het gevaar ligt voor de hand dat de prediking enerzijds tot de gemeente als een *gemeenschap* en anderzijds tot de *individuele persoon* in de praktijk volgens smaak en geartheid van de prediker tegen elkaar uitgespeeld wordt en we landen in de probleemstelling of - of. Veel gereformeerden proberen de zaak op te lossen door een "niet alleen. . . maar ook" standpunt, m.a.w. de prediking moet niet alleen nadruk leggen op de kerk als gemeenschap, maar ook moet die aandacht geven aan het persoonlijke individu. Toch is de zaak hiermee niet zo makkelijk opgelost. Sommigen hebben hierin zelfs de balans geprobeerd te vinden door het voor te stellen dat de prediking uit het Oude Testament bv. Sterk collectivistisch is, die komt daar tot de groep; en daartegenover treedt bijv. in het Nieuwe Testament de individuele gelovige veel sterker op de voorgrond en de gemeenschap staat meer op de achtergrond. Maar zo 'n onderscheid kent de Schrift niet. God spreekt nooit tot de massa zonder de enkeling te bedoelen en omgekeerd tot het individu op zo'n wijze dat de kerkgemeenschap genegeerd wordt. Hier denken we bijv. aan de verbondsbelofte van Genesis 17: God richt zijn verbond op tussen Hem en Abraham en met zijn nageslacht na hem. De beloften van *genade* als daar in het begin, is niet alleen aan het geïsoleerde individu Abraham gegeven, maar aan hem als stamvader van Israël, ja zelfs als vader van alle gelovigen uit het heidendom en dus ook aan het hele volk van God in het Nieuwe Testament en aldus aan allen van ons. En als God spreekt tot zijn volk als volk, dan gaat het voor Hem niet alleen over de massa mensen als massa, maar de enkeling kan niet anders dan het directe object van de prediking zijn. Paulus gebruikt in zijn Romeinenbrief het prachtige beeld van de boom met zijn takken. En wij weten toch: Als de boom omgehouden wordt, dan hebben de takken geen bestaan meer. Als God dus zijn volk bedreigt met straffen en gericht, dan kan geen Israëliet er niet meer onverschillig tegenover staan. Niemand kan zeggen: Dit gaat mij niet aan! De tak kan toch niet zeggen: Ik behoor niet bij de stam. Of om het andere Schriftuurlijke beeld te gebruiken: Wij zijn allen leden van het ene lichaam. (Vgl. Rom. 11:16 - 24, 12:4, 5 en 1 Kor. 12). Hierin is er dan ook geen verschil tussen het Oude Testament en het Nieuwe Testament. Het Oude Testament gaat uit van het verbond tussen God en zijn volk, maar het is prachtig duidelijk hoe het persoonlijke geloofsleven daaruit opgroeit. Denk maar aan de Psalmen. Er is nooit een spanning tussen de enkeling en het volk. Bijv. in Psalm 25 klaagt de dichter over zijn persoonlijke nood; hij wordt bedreigd door vijanden en hij denkt aan de zonde van zijn jeugd. Maar dit persoonlijke gebed vanuit persoonlijke benauwdheid mondt uit in de bede: "O God, verlos Israël uit al zijn benauwdheden!" Of denk bijv. aan Psalm 106:4 "Denk aan mij, o HERE, naar het welbehagen van uw volk — bezoek mij met uw heil, dat ik kan aanschouwen het geluk van uw uitverkorenen — dat ik kan blijven zijn in de blijdschap van uw volk ..."

Psalm 128 begint met de uitspraak: "Welgelukzalig is ieder die de HERE vreest. . . ", maar hij eindigt met de uitroep: Vrede over Israël!

Psalm 130: "Uit de diepten roep ik U aan, o HERE . . ." maar de Psalm eindigt: "God zal Israël verlossen van al zijn ongerechtigheden!"

Psalm 131 begint: "Mijn hart is niet hoog en mijn ogen niet trots. . ." maar eindigt: "Wacht op de HERE, O Israël!"

Hier hebben we maar een paar voorbeelden die met duizenden uit de Schrift vermenigvuldigd kunnen worden. Op dezelfde wijze vinden we ook weer heel dikwijls dat de persoonlijke verlossing direct vertroostend voor het hele volk van God is. Hiervan is Psalm 66 een mooi voorbeeld. Als de beloften van Christus tot de hele gemeente gesproken worden, dan kan elke lidmaat zichzelf verheugen, want God heeft ook tot hem persoonlijk gesproken. En als God één lidmaat verblijdt en zegent en rijkelijk door de prediking vertroost, laat de hele gemeente dan blij zijn, want dat is verlossingstroost voor allen. Zo moet de prediker zijn gemeente zien: Het Woord komt tot allen en daarom raakt het ieder; en het spreekt tot ieder en daarom heeft het allen op het oog. Calvijn: "Het is een vaste grondstelling dat er geen ander Woord van God in de kerk een plaats kan hebben, als wat eerst in de wet en profeten, en verder in de apostolische geschriften vervat is, en dat er geen andere wijze is om behoorlijk in de kerk te leren, dan door het voorschrift en de regel van dat Woord."

TEN SLOTTE: Het is CHRISTUS TRIOMFATOR die preekt!

De preekstoel staat middenin een wereld die in de maalstroom van een huiveringwekkende crisis gekomen is. Het is alsof alles tuimelt voor geheimzinnige machten en een paniek bevangen, hulpeloze mensheid in zijn angst en spanning geen raad meer weet. De worsteling van

volkeren en politieke machtsblokken is zo in een aanjagende cycloon van haat beland dat het lijkt alsof er geen keren meer aan is. Het lijkt alsof de mensheid voor het einde van deze eeuw in een verbijsterende chaos zal verkeren en dat demonische machten een totale overhand over de wereld zullen krijgen. Maar wij vergeten dat juist de 20e eeuw in de Pinksterbedeling valt en dat Jezus Christus met Zijn Geest door de prediking middenin de wereldcrisis staat. Hij is de Ene die alle macht in de hemel en op aarde bezit (Math. 28:18) en dat Hij allen en alles beheerst volgens Zijn plan. Hij is de eigenlijke Prediker die door Zijn predikers Zijn kerk voltooit en bezig is om het eeuwige Godsrijk in zijn laatste fase op te bouwen. Door de prediking voltooit Hij het werk van Gods genade, maar Hij maakt ook de toorn en strafgerichten en oordelen van God over een onbekeerde wereld vol. Door de prediking laat Hij het geloof van Gods kinderen groeien tot de grootste hoogte, maar daarmee drijft Hij ook de zonde en goddeloosheid en anti-christelijkheid tot een finale uitbarsting. Het is de prediking die eenvoudig allen dwingt tot een positiekeuze: hen die onrecht doen, zullen nog meer onrecht doen en hen die vuil zijn zullen nog vuiler worden; de rechtvaardige zal nog rechtvaardiger worden en de heilige nog heiliger! (Openb. 22:11). Zo staat Jezus Christus met de prediking in het centrum van de wereldgeschiedenis en in het brandpunt van de tijden. En pas wanneer Hij met Zijn predikers de prediking van het Evangelie voltooid heeft, zal het einde komen (Mark. 13:10, Openb. 11:7). Dit is nu de heerlijke troost voor de prediker en wij die in de kerkenbanken zitten: op een zekere dag dan is Jezus Christus' prediking voltooid. Door alles heen weten wij dat de laatste preek van onze bedeling nader komt. En als het "amen" van de laatste preek uitgesproken is, dan breekt de nieuwe hemel en de nieuwe aarde aan — en daar in het Nieuwe Jeruzalem zal er niet meer gepreekt worden. Daar zal ook geen tempel meer zijn (Openb. 21: 22).